

INVESTITOR

în

ROMÂNIA

Cuprins

CAPITOLUL 1. ROMÂNIA, O DESTINAȚIE CU POTENȚIAL PENTRU INVESTITORI	3
1.1. Contextul geografic	3
1.2. Rolul în regiune	4
1.3. Calitatea de stat membru	5
1.4. Organizarea politică	5
1.5. Organizarea administrativ-teritorială	6
1.6. Contextul macroeconomic	7
1.7. Infrastructura	10
1.8. Sistemul financiar	11
CAPITOLUL 2. INVESTIȚIILE STRĂINE ÎN ROMÂNIA	14
2.1. Consultanța pentru investitori	14
2.2. Legislație specifică	18
2.3. Oportunități de creștere economică	19
2.4. Oportunități de business	20
2.5. Fondurile europene	20
CAPITOLUL 3. REGLEMENTĂRI SPECIFICE AFACERILOR	21
3.1. Cadrul legal general	21
3.2. Legea societăților	21
3.3. Piața muncii și legislația specifică	21
3.4. Condiții de muncă și alte standarde	24
3.5. Drepturile și obligațiile angajaților și ale angajatorilor	24
3.6. Protecția proprietății intelectuale și industriale	26
3.7. Mediul concurențial și alte reglementări	26
CAPITOLUL 4. CONSTITUIREA UNEI AFACERI ÎN ROMÂNIA	28
4.1. Forme de organizare a afacerilor	28
4.2. Sucursalele și filialele societăților străine	30
4.3. Înființarea unei afaceri. Formalități	32
4.4. Facilități și subvenții	34
CAPITOLUL 5. CONTABILITATE ȘI FINANȚE	36
5.1. Contabilitatea în România și Legea contabilității	36
5.2. CECCAR și rolul expertului contabil și al contabilului autorizat	36
5.3. Raportările contabile anuale și alte obligații declarative	37
5.4. Sistemul bancar din România	38
5.5. Instituții bancare și operațiunile desfășurate	38
CAPITOLUL 6. FISCALITATE	40
6.1. Principalele impozite și taxe	40
6.2. Impozitarea societăților	40
6.3. Impozitarea veniturilor persoanelor fizice	45
6.4. Impozitul pe veniturile nerezidenților	48
6.5. Impozitul pe dividende	49
6.6. Taxa pe valoarea adăugată	49
6.7. Alte reglementări cu impact fiscal	51
6.8. Sumarul taxelor și impozitelor	52
BIBLIOGRAFIE	54

CAPITOLUL 1.

ROMÂNIA, O DESTINAȚIE CU POTENȚIAL PENTRU INVESTITORI

1.1. CONTEXTUL GEOGRAFIC

România este o țară situată în sud-estul Europei Centrale, în nordul Peninsulei Balcanice. La sud este traversată de cursul inferior al fluviului Dunărea, iar la sud-est este delimitată de țărmul nord-vestic al Mării Negre. Pe teritoriul ei sunt situate aproape toată suprafața Deltei Dunării, precum și partea sudică și centrală a Munților Carpați.

România este străbătută de paralela de 45° latitudine nordică, încadrându-se între aproximativ 43° latitudine nordică, la sud, și 48° latitudine nordică, la nord. Teritoriul actual mai este numit și spațiul carpato-danubiano-pontic, deoarece România se suprapune unui sistem teritorial european, conturat după forma cercului Carpaților românești și a regiunilor limitrofe impuse și subordonate complementar Carpaților, fiind mărginită în partea de sud de fluviul Dunărea, iar în partea de est, de Marea Neagră.

Din punctul de vedere al reliefului, România se caracterizează printr-o mare diversitate, cu o repartitie aproximativ egală a principalelor unități de relief (35% munți, 35% dealuri și podișuri și 30% câmpii).

Clima României este de tip temperat-continental, cu patru anotimpuri, și este marcată de influențe ale climatelor stepice din est, adriatice din sud-vest, oceanice din vest și nord-vest. Aceste particularități conferă climei un caracter temperat-continental. Temperaturile înregistrează valori între -5°C și 0°C iarna și între 24°C și 32°C vara, având un nivel mediu al precipitațiilor de 640 mm.

România se învecinează la sud cu Bulgaria, la sud-vest cu Serbia, la nord-vest cu Ungaria, la nord și la est cu Ucraina, la est cu Republica Moldova, iar țărmul Mării Negre se găsește la sud-est.

Alte date generale

Capitala: București – cel mai important și cel mai populat oraș al României, centrul politic, administrativ și economic al țării

Orașe principale: Cluj-Napoca, Iași, Constanța, Timișoara, Craiova, Galați, Brașov, Ploiești, Brăila, Oradea, Bacău, Pitești, Arad și Sibiu

Regiuni istorice: Transilvania, Banat, Crișana, Bucovina, Moldova, Maramureș, Dobrogea, Muntenia, Oltenia

Populație: 20.121.641 locuitori (2011; Sursa: Institutul Național de Statistică)

Grupuri etnice: 89,5% – români, 6,6% – maghiari, 2,5% – romi, 1,4% – alții

Religie: 86,8% – ortodocși, 4,7% – romano-catolici, 3,2% – reformați, 1,5% – penticostali, 3,8% – alții

Limba oficială: Limba română, limba maternă pentru 91% din populația țării. Principalele limbi străine care circulă în prezent în România sunt engleza, franceza și germana.

Moneda națională: Leul românesc. Subdiviziunea leului este banul, 1 leu = 100 bani. Există monede de 1, 5, 10 și 50 bani și bancnote de 1, 5, 10, 50, 100 și 500 lei.

Ziua națională: 1 Decembrie. Această zi reprezintă aniversarea Marii Uniri de la Alba Iulia din 1918, când s-a votat unirea Transilvaniei cu România, moment ce marchează reîntregirea teritoriilor tuturor românilor într-un singur stat și realizarea unității statului-națiune român.

Ora oficială: Ora est-europeană (GMT + 2 ore)

Forma de guvernământ: Republică

Statut: Membră NATO, membră UE

Puterea legislativă: Parlamentul României, format din două camere: Senatul și Camera Deputaților

Puterea executivă: Guvernul României, Președintele României

Drapelul: Tricolor albastru, galben și roșu, având culorile dispuse în benzi verticale, de dimensiuni egale

1.2. ROLUL ÎN REGIUNE

România este așezată foarte aproape de centrul continentului pe direcția est-vest. Distanța față de centru este de doar câteva sute de kilometri spre est. Pe cealaltă axă, România este așezată destul de evident spre partea sudică a continentului, deoarece se află la aproape 1.000 km de centru. Astfel, rezultă că România este o țară așezată în partea central-sud-estică a Europei. În aceste condiții, ea are o poziție geostrategică de o importanță sporită ca urmare a evoluțiilor recente din regiune.

Începând cu anul 2007, România este parte a Uniunii Europene, aderare care a adus beneficii ambelor părți. Din punctul de vedere al poziției geopolitice și geostrategice, teritoriul actual al României s-a aflat încă din antichitate la intersecția centrelor de interes ale unor mari puteri. În Evul Mediu, spațiul românesc se regăsea la intersecția dintre imperiile Otoman, Habsburgic (ulterior Austro-Ungar) și Țarist, după Al Doilea Război Mondial intrând sub sfera de influență a URSS. În prezent, România se află la limita estică a Uniunii Europene și a NATO, fiind practic o poartă de intrare în Europa din zona Orientului Apropiat și Mijlociu.

România este unul dintre cele mai mari state din zonă și are stabilitate politică, fiind inclusă în trei coridoare principale de transport paneuropean: coridorul IV (Dresda/Nürnberg – Istanbul), coridorul VII (fluviul Dunărea (nord-vest – sud-est)) și coridorul IX (Helsinki – Alexandroupolis). Mai mult, România este singura țară din zonă inclusă în programele UE care au drept scop exploatarea gazelor din zonă și transportul spre vestul și centrul Europei. Totodată, ea are deschidere la Marea Neagră, spațiu vital pentru economia europeană.

Din punctul de vedere al axei geopolitice, România se află pe axa vest-est (UE – furnizează tehnologie și capital; Rusia și Asia Centrală – furnizează resurse și materii prime), axa nord-vest – sud-est (UE – Peninsula Balcanică, Orientul Apropiat), axa mărilor (Marea Neagră – Marea Caspică – Marea Mediterană) și axa fluviilor și canalelor. Subiectul importanței strategice a Mării Negre este de mare actualitate, nu doar în România și în statele riverane, ci și la nivel mondial, unde marile puteri, precum SUA, elaborează planuri de cooperare în regiune. Pentru România, vecinătatea Mării Negre reprezintă un important atu în dezvoltarea energetică, nu doar prin extracția resurselor din platforma continentală, ci și prin participarea la proiecte energetice interconectate (de exemplu, implicarea în proiectul Nabucco, ce urmărește transportul gazelor din Marea Caspică spre vestul Europei). De asemenea, dincolo de caracterul economic, statul român beneficiază de cooperare aprofundată la nivel regional, asigurând astfel atât stabilitatea propriei frontiere estice, cât și pe cea a structurii NATO.

În ceea ce privește rolul României în securitatea și eficiența energetică a Europei, trebuie menționat că resursele primare ale țărilor europene sunt limitate, fapt care obligă statele membre să se preocupe de asigurarea unor cantități de hidrocarburi din Orientul Mijlociu și Asia Centrală. Nivelul de independență energetică al României este unul destul de ridicat, de 80-85%, în comparație cu o medie europeană de doar 53%, lucru ce se va păstra și în următorii ani. De asemenea, din punct de vedere energetic, România se află într-o situație atipică în contextul european, întrucât dependența față de furnizorii externi de energie este minimă, fiind a treia cel mai puțin dependentă țară din UE. Cadrul geopolitic actual oferă României oportunitatea dezvoltării sectorului energetic în următorii ani în contextul schimbărilor de paradigmă economică pe plan regional și global.

Pentru a completa rolul României în regiune și în UE, trebuie să menționăm și oportunitățile de resurse umane și economice. Astfel, România are forță de muncă specializată, costurile cu aceasta fiind în continuare mult sub media UE. Spre exemplu, conform Eurostat – Biroul de Statistică al Comisiei Europene, în 2018, costurile forței de muncă în statele membre ale UE, pe oră, au variat de la 5 până la 43,4 euro. Statistica arată că media este estimată la 27,2 euro, totuși, în România înregistrându-se un nivel de 6,4 euro/oră, mult sub această medie¹. Totodată, piața românească reprezintă

¹ Mai multe informații puteți găsi la adresa https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Wages_and_labour_costs

o piață mare de desfacere pentru produsele UE, România deținând resurse naturale (fondul funciar arabil, domeniul forestier, gaz metan, sare) și potențial turistic diversificat, care pot fi valorificate în folosul comunității europene.

1.3. CALITATEA DE STAT MEMBRU

România și-a început drumul către Uniunea Europeană la 1 februarie 1993, dată la care a fost semnat Acordul de Asociere a României la Uniunea Europeană, document intrat în vigoare doi ani mai târziu. România depunea oficial cererea de aderare la Uniune în iunie 1995, iar în decembrie 1999, Consiliul European decidea deschiderea negocierilor de aderare cu șase țări candidate, printre care și România. Oficial, negocierile au fost deschise la 15 februarie 2000.

Negocierile de aderare au fost încheiate la nivel tehnic în cadrul Conferinței de Aderare la nivel ministerial din 14 decembrie 2004, decizie confirmată de Consiliul European de la Bruxelles din 16-17 decembrie același an. Totodată, Consiliul a reafirmat și calendarul de aderare: aprilie 2005 – semnarea Tratatului de Aderare; 1 ianuarie 2007 – aderarea efectivă. Cu alte cuvinte, din 2007, România este membru cu drepturi depline al Uniunii Europene, fapt ce a adus numeroase beneficii pe plan comercial, economic și al reformării justiției.

România a preluat președinția Consiliului Uniunii Europene începând cu 1 ianuarie 2019, pentru șase luni, într-o perioadă marcată de o maximă responsabilitate pentru definirea viitorului Uniunii, în contextul procesului Brexit².

1.4. ORGANIZAREA POLITICĂ

Conform Constituției adoptate în 1991, România este republică, iar drepturile democratice și libertatea sunt garantate prin această lege fundamentală. România este un stat cu sistem pluripartid, dar chiar dacă sunt înregistrate la ora actuală multe partide, doar cele mai importante se bucură de reprezentare în Parlament.

Puterea legislativă este reprezentată de un parlament bicameral – Senatul și Camera Deputaților. Membrii ambelor Camere ale Parlamentului sunt aleși pentru un mandat de patru ani în conformitate cu un sistem de reprezentare proporțională. Minoritățile etnice au și ele reprezentare în Parlament.

Puterea executivă este formată din președinte și guvern. Președintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru maximum două mandate de câte cinci ani fiecare. El reprezintă țara în relațiile externe și este comandantul forțelor armate. În conformitate cu legea fundamentală din 1991, președintele nu poate face parte din niciun partid politic. Președintele numește prim-ministrul care va conduce guvernul. În general, prim-ministrul este ales din rândul partidului/partidelor ce deține/dețin majoritatea în Parlament. Prim-ministrul este responsabil pentru alegerea cabinetului care va conduce toate operațiunile curente ale guvernului.

Guvernul este autoritatea publică a puterii executive, care funcționează în baza votului de încredere acordat de Parlament și care asigură realizarea politicii interne și externe a țării, exercitând conducerea generală a administrației publice. Numirea guvernului se face de Președintele României pe baza votului de încredere acordat de Parlament.

Guvernul are rolul de a asigura funcționarea echilibrată și dezvoltarea sistemului național economic și social, precum și racordarea acestuia la sistemul economic mondial în condițiile promovării intereselor naționale, având la bază Programul de guvernare acceptat de Parlament.

Guvernul este alcătuit din prim-ministru și miniștri. Prim-ministrul conduce guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, cu respectarea atribuțiilor legale care le revin.

Puterea judecătorească este formată din Înalta Curte de Casație și Justiție, care reprezintă instanța supremă. Membrii săi sunt numiți de președinte la propunerile Consiliului Superior al Magistraturii. În fiecare dintre cele 41 de județe ale țării și în București există o curte județeană și mai multe curți inferioare sau curți de primă instanță. Există, de asemenea, 15 curți de apel, în care sunt audiate apelurile împotriva sentințelor pronunțate de instanțele locale. Există dreptul de a face apel la Înalta Curte de Casație și Justiție împotriva curților de apel. România are, de asemenea, o Curte Constituțională însărcinată cu menținerea balanței de putere între organismele guvernamentale.

² Conform site-ului <http://www.romania2019.eu>

1.5. ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ

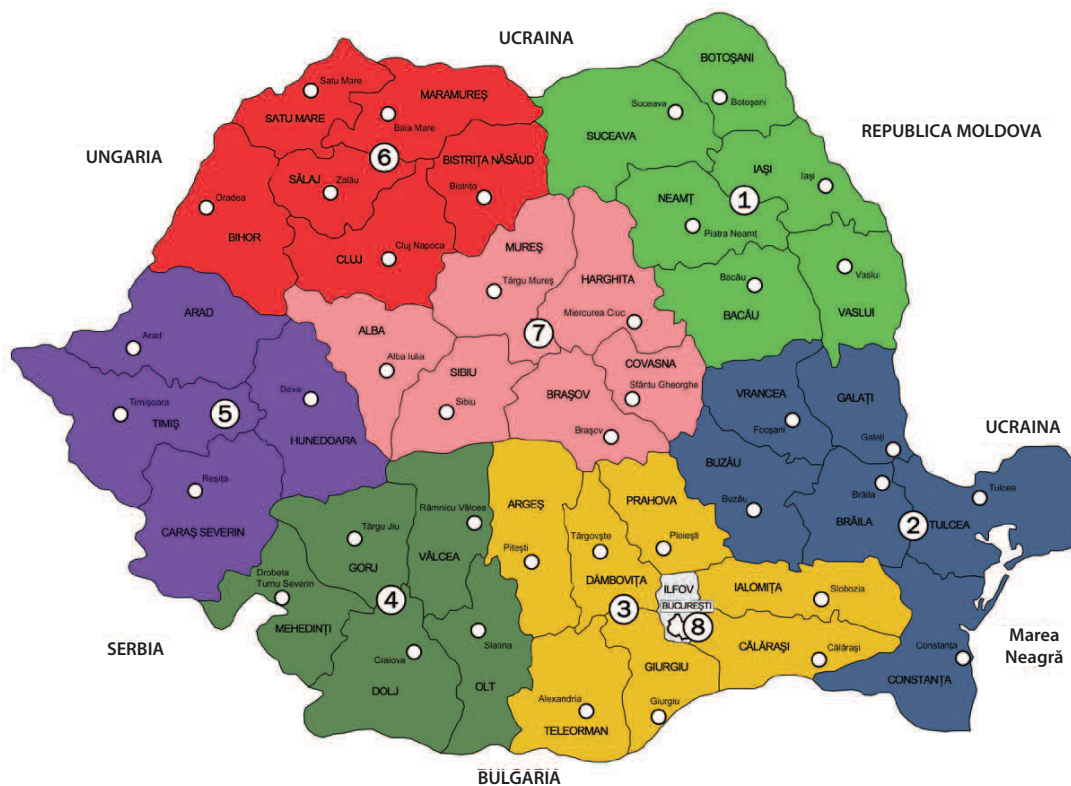
Din punct de vedere administrativ-teritorial, la nivelul NUTS-I, România este împărțită în patru macroregiuni. Fiecare dintre ele se compune din două regiuni de dezvoltare, România fiind astfel împărțită în opt regiuni de dezvoltare. Acestea sunt corespondente nivelului NUTS-II de diviziuni al UE, dar fără a avea capacități administrative. Regiunile de dezvoltare sunt folosite în special pentru coordonarea proiectelor de dezvoltare regională.

La nivelul NUTS-III se găsesc județele, care sunt unitățile reprezentative teritorial. La nivelul județelor există o administrație care se ocupă cu politica locală. În România sunt 41 de județe, plus municipiul-capitală București, care are un statut similar cu acela de județ. Un județ are, în medie, o suprafață de 5.800 km² și o populație de 500.000 de locuitori. Capitala București este cel mai important și cel mai populat oraș al țării, fiind centrul politic, administrativ și economic al acesteia.

Regiunile de dezvoltare și județele sunt:

- Regiunea Nord-Est – cuprinde județele Iași, Botoșani, Neamț, Suceava, Bacău și Vaslui (**Regiunea 1 din Figura 1**);
- Regiunea Sud-Est – cuprinde județele Tulcea, Vrancea, Galați, Brăila, Buzău și Constanța (**Regiunea 2 din Figura 1**);
- Regiunea Sud-Muntenia – cuprinde județele Argeș, Dâmbovița, Prahova, Ialomița, Călărași, Giurgiu și Teleorman (**Regiunea 3 din Figura 1**);
- Regiunea Sud-Vest Oltenia – cuprinde județele Mehedinți, Gorj, Vâlcea, Olt și Dolj (**Regiunea 4 din Figura 1**);
- Regiunea Vest – cuprinde județele Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș (**Regiunea 5 din Figura 1**);
- Regiunea Nord-Vest – cuprinde județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj (**Regiunea 6 din Figura 1**);
- Regiunea Centru – cuprinde județele Alba, Sibiu, Mureș, Harghita, Covasna și Brașov. (**Regiunea 7 din Figura 1**);
- Regiunea București-Ilfov – cuprinde municipiul București și județul Ilfov (**Regiunea 8 din Figura 1**).

Figura 1. Regiunile de dezvoltare din cadrul României (NUTS-II)

Sursa: Prelucrare proprie.

1.6. CONTEXTUL MACROECONOMIC

România a făcut în ultimii ani progrese considerabile în direcția reducerii dezechilibrelor macroeconomice, care, împreună cu politicile monetare și reformele structurale implementate sau în curs de implementare, au contribuit la menținerea stabilității macroeconomice și financiare³.

Spre exemplu, din punct de vedere național și regional, principalul indicator macroeconomic, produsul intern brut (PIB), a înregistrat în anul 2017 o valoare de 858,3 miliarde lei (184,5 miliarde euro), iar pentru 2018 a atins 944,22 miliarde lei (203 miliarde euro), PIB înregistrând o creștere de 10% în valori nominale și de 4,1% în valori reale. Contribuția fiecărei regiuni de dezvoltare la realizarea PIB în 2018 este prezentată în Tabelul 1.

Tabelul 1. Distribuția PIB pe regiuni de dezvoltare în anul 2018

Regiunea	Valoarea PIB (miliarde lei)	Ponderea în PIB național (%)
București-Ilfov	251,35	26,62
Sud-Muntenia	116,54	12,34
Nord-Vest	111,55	11,81
Centru	108,23	11,46
Sud-Est	99,09	10,49
Nord-Est	95,97	10,16
Vest	90,56	9,59
Sud-Vest Oltenia	70,34	7,45
Total	944,22	100,00

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză (CNSP).

Conform acestei situații, regiunea București-Ilfov a contribuit în anul 2018 cu 26,62% din PIB la nivel național. Contribuția realizată împreună cu regiunea Sud-Muntenia, în interiorul căreia este poziționată (aflată pe locul 2 în topul rezultatelor conform Tabelului 1), a fost de aproape 40%. La polul opus s-a situat regiunea Sud-Vest Oltenia, care a avut o pondere de doar 7,45% din rezultatul total.

În ceea ce privește evoluțiile macroeconomice interne, acestea au consolidat baza pentru continuarea aplicării măsurilor de politică economică. Datele statistice înregistrate relevă o creștere economică de 7% în anul 2017. Economia a crescut și în 2018, când PIB s-a majorat cu 4,2% comparativ cu perioada similară a anului precedent. La creșterea PIB în anul 2018 față de 2017 au contribuit aproape toate ramurile economiei. Contribuții mai importante au avut:

- industria (+1,2%), cu o pondere de 24,2% la formarea PIB și al cărei volum de activitate s-a majorat cu 8%;
- comerțul cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor, transportul și depozitarea, hotelurile și restaurantele (+1,1%), cu o pondere de 18,7% la formarea PIB și al căror volum de activitate s-a majorat cu 8,4%;
- agricultura, silvicultura și pescuitul (+0,5%), cu o pondere mai redusă la formarea PIB (4,4%), dar care au înregistrat o creștere semnificativă a volumului de activitate (18,3%).

În aceste condiții, putem menționa că investitorii pot obține randamente semnificative în toate domeniile, iar România este un mediu propice investițiilor.

3 Ministerul Finanțelor Publice (2018), *Raport privind situația macroeconomică pe anul 2018 și proiecția acesteia pe anii 2019-2021*.

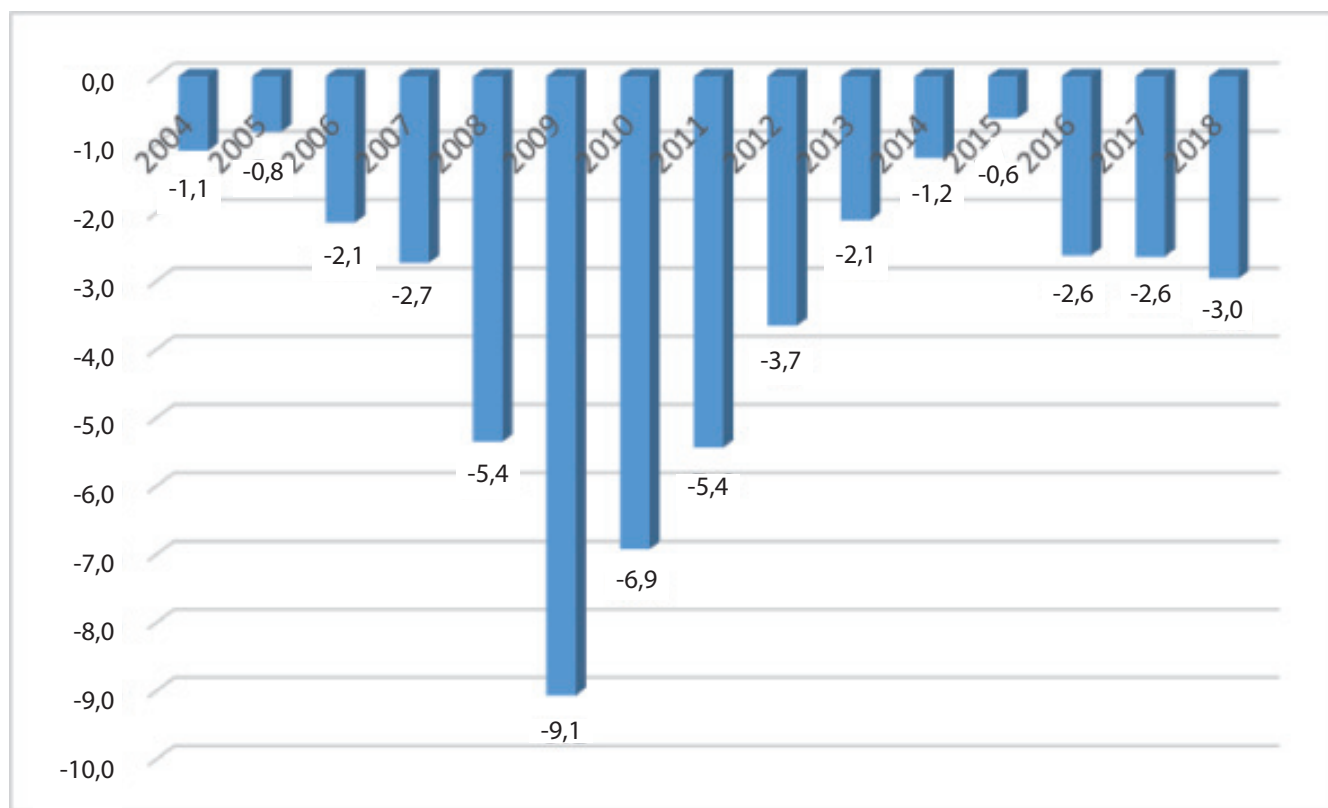
Deficitul de cont curent a rămas stabil în limite tolerabile. În anul 2017, deficitul de cont curent a atins 2,8% din PIB, iar în 2018 a crescut la 4,5% din PIB pe fondul accelerării semnificative a consumului.

De la momentul crizei financiare din anii 2007-2009, dezechilibrele bugetare s-au atenuat treptat. Dacă în anul 2009 deficitul bugetar a atins 9,53% din PIB, ulterior, cu sprijinul măsurilor puse în aplicare în cadrul a trei programe consecutive de asistență financiară UE/FMI, acesta (metodologie ESA) s-a redus progresiv, atingând în anul 2015 un nivel de 0,8% din PIB, respectiv o ajustare de 8,7% în perioada 2009-2015.

Începând cu anul 2016, pe seama mai multor reduceri de taxe și impozite conform modelului economic promovat de Guvernul României ce vizează îmbunătățirea mediului de afaceri, execuția bugetului general consolidat s-a încheiat cu un deficit cash de 2,4% din PIB, sub ținta anuală stabilită, de 2,8% din PIB.

După cum se observă în graficul de mai jos, deficitul calculat pe baza metodologiei europene (ESA) pentru România indică un deficit în creștere. Măsurile de relaxare fiscală începute în perioada 2015-2016 (noul Cod fiscal și majorările salariale și ale unor drepturi de natura asistenței sociale) și continuate prin măsurile adoptate de guvern au determinat la finalul anului 2018 un deficit de aproximativ 3%.

Figura 2. Deficitul bugetar în România în perioada 1995-2018

Sursa: AMECO.

La finalul anului 2018, rata inflației înregistra un nivel de 3,4% față de aceeași perioadă a anului trecut. Trendul arată un nivel în scădere al acestui indicator.

Ca urmare a creșterii economice, condițiile de pe piața forței de muncă s-au ameliorat. Rata șomajului a scăzut continuu din anul 2010 până în prezent, ajungând la finalul lui 2018 la un nivel de 3,33%⁴. Situația pe regiuni este prezentată în tabelul următor.

4 Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Tabelul 2. Rata șomajului pe regiuni de dezvoltare și județe în anul 2018

	%
Regiunea Nord-Vest	2,3
Bihor	1,6
Bistrița-Năsăud	2,8
Cluj	1,3
Maramureș	3,3
Satu Mare	2,6
Sălaj	4,4
Regiunea Centru	2,9
Alba	3,4
Brașov	2,3
Covasna	3,5
Harghita	4,2
Mureș	3,0
Sibiu	1,8
Regiunea Nord-Est	4,8
Bacău	6,0
Botoșani	3,0
Iași	3,2
Neamț	5,0
Suceava	4,7
Vaslui	8,2
Regiunea Sud-Est	4,5
Brăila	4,0
Buzău	7,0
Constanța	2,3
Galați	6,7
Tulcea	3,1
Vrancea	4,3

	%
Regiunea Sud-Muntenia	4,1
Argeș	3,2
Călărași	4,3
Dâmbovița	4,6
Giurgiu	2,6
Ialomița	5,3
Prahova	2,7
Teleorman	8,1
Regiunea București-Ilfov	1,3
Ilfov	0,7
Municipiul București	1,4
Regiunea Sud-Vest Oltenia	5,8
Dolj	7,4
Gorj	4,4
Mehedinți	7,8
Olt	5,8
Vâlcea	2,9
Regiunea Vest	1,8
Arad	1,4
Caraș-Severin	3,3
Hunedoara	3,6
Timiș	0,8

Sursa: Institutul Național de Statistică.

România a luat măsuri de politică fiscal-bugetară cu efect asupra asigurării protecției sociale pentru categoriile de populație cu venituri reduse și asupra stimulării mediului de afaceri. În acest sens, Codul fiscal, actul legislativ de bază al României în materie de politică fiscală, modificat în mod substanțial și adoptat prin Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu aplicabilitate începând cu data de 1 ianuarie 2016, cuprinde prevederi stimulative atât pentru populație, cât și pentru mediul investițional, iar majorările salariale întreprinse au avut impact asupra consumului și investițiilor.

Anul 2017 a adus măsuri suplimentare care accentuează, per ansamblu, relaxarea fiscală demarată în anii anteriori, cu scopul de a stimula creșterea economică. Modificările de politică fiscală pentru anul 2018 au adus o relaxare suplimentară pentru mediul de afaceri, prin implementarea unor regimuri fiscale favorabile societăților comerciale care se încadrează în categoria microîntreprinderilor (a căror cifră de afaceri este sub 1.000.000 euro), dar și în ceea ce privește profesiile liberale.

Conform Guvernului României, care își concentrează eforturile pe promovarea unor politici macroeconomice orientate spre stabilitate și reforme care să favorizeze creșterea economică, România are în vedere pentru perioada următoare⁵:

- stimularea, continuarea, consolidarea și menținerea unei creșteri economice inteligente, sustenabile și incluzive, de natură a furniza premisele consolidării unui stat puternic, proactiv și a unei societăți echilibrate, pentru a mări încrederea investitorilor în economia românească;
- alocarea unor sume importante pentru susținerea investițiilor publice prin prioritizarea investițiilor publice semnificative pentru asigurarea infrastructurii și serviciilor, pentru îmbunătățirea calității vieții, cu efect multiplicator și aport direct la formarea brută de capital fix;
- crearea unei politici fiscale predictibile pentru susținerea mediului de afaceri și stimularea investițiilor în sectoarele cu valoare adăugată ridicată, simplificarea fiscalității și fluidizarea proceselor interne, pentru a crea premisa unei creșteri economice sustenabile;
- măsuri adoptate de guvern privind stimularea consumului prin adoptarea unor măsuri salariale, sociale, pentru asigurarea protecției sociale și a securității sociale pentru persoanele vârstnice, pensionari și categoriile cele mai vulnerabile;
- dezvoltarea și diversificarea instrumentelor de management al datoriei publice;
- îmbunătățirea, aplicarea și consolidarea guvernării bugetare, creșterea transparenței bugetare și eficientizarea cheltuielilor publice.

1.7. INFRASTRUCTURA

Infrastructura de transport din România este complexă, dar deficitară, și necesită investiții și modernizări semnificative. Din fericire, UE a alocat câteva miliarde de euro pentru a susține nevoile de dezvoltare din acest sector, deci este de așteptat ca infrastructura să prezinte îmbunătățiri semnificative în următorii ani.

Infrastructura rutieră

Infrastructura rutieră este una dintre cele mai puțin dezvoltate din Europa, conform Eurostat. Chiar dacă România are un plan pe termen lung pentru construcția de autostrăzi, există posibilitatea să apară întârzieri frecvente, având în vedere că au fost construiți foarte puțini kilometri de autostradă de la aderarea la UE în 2007.

La sfârșitul anului 2017, în România existau 86.099 km de drumuri publice, dintre care 20,5% erau drumuri naționale, 40,8% – drumuri județene și 38,7% – drumuri comunale. Din lungimea totală a drumurilor naționale, 35,1% (6.200 km) erau drumuri europene și 4,3% (763 km), autostrăzi. Pe numărul de benzi, 1,6% dintre acestea erau drumuri cu trei benzi, 10,3% – drumuri cu patru benzi și 0,1% – șosele cu șase benzi. Guvernul a acordat prioritate mai multor proiecte de autostrăzi care urmează să fie construite în următorii zece ani.

Infrastructura feroviară

Ca și rețeaua de drumuri, sistemul feroviar din România are mare nevoie de modernizare și investiții. Viteza medie a transportului feroviar în România este destul de redusă, fiind una dintre cele mai lente din Europa. La sfârșitul anului 2017, în România existau 10.774 km de căi ferate publice, dintre care 98,7% erau linii normale, 5 km – linii înguste și 1,3% – linii mari de ecartament. Lungimea căilor ferate electrificate în uz era de 4.030 km, reprezentând 37,4% din întreaga lungime a rețelei feroviare. Rețeaua este bine legată de Europa, inclusiv de orașele Viena, Budapesta, Praga, Varșovia și Veneția, printre altele, oferind servicii paneuropene de călătorie prin mai multe treceri.

⁵ Ministerul Finanțelor Publice (2018), *Raport privind situația macroeconomică pe anul 2018 și proiecția acesteia pe anii 2019-2021*.

Infrastructura maritimă și portuară

România este situată la intersecția rutelor comerciale care leagă piețele țărilor europene fără ieșire la mare către Caucaz, Asia Centrală și Orientul Îndepărtat. Aici, portul Constanța are legături excelente cu țările din Europa Centrală și de Est prin Coridorul IV (feroviar și rutier), Coridorul VII – Dunăre (căi navigabile interioare), la care este legat prin canalul Dunăre-Marea Neagră, și Coridorul IX (drum), care trece prin București. Cele două porturi-satelit, Midia și Mangalia, care nu sunt departe de portul Constanța, fac parte din sistemul portuar maritim românesc, sub coordonarea Administrației Portului Constanța.

Portul Constanța este unul dintre principalele centre de distribuție pentru Europa Centrală și de Est, fiind un port multifuncțional cu cea mai adâncă apă operațională din Marea Neagră din bazinele portuare, pentru a găzdui cele mai mari nave care trec prin bordura Bosforului (Turcia). Portul Constanța are o capacitate de manipulare de peste 100 de milioane de tone pe an și 156 de dane, dintre care 140 de dane sunt operaționale. Lungimea totală a cheilor este de 29,83 km, iar adâncimile variază între 8 și 19 metri. În ceea ce privește capacitatea, portul ar putea primi nave maritime de 165.000 dwt și vrachiere de 220.000 dwt, containere de 10.000 TEU (datorită limitărilor Bosforului).

Legătura portului cu fluviul Dunărea se face prin canalul Dunăre-Marea Neagră, care reprezintă unul dintre principalele puncte forte ale portului Constanța. Datorită costurilor reduse și volumelor importante de marfă care pot fi transportate, Dunărea este unul dintre cele mai avantajoase moduri de transport, o alternativă eficientă la transportul european aglomerat (feroviar și rutier).

Infrastructura aeriană

România deține 16 aeroporturi. Numărul total de pasageri care au tranzitat aeroporturile se ridică la aproximativ 20 de milioane. Cele mai mari ponderi ale transportului de pasageri și mărfuri s-au înregistrat pe aeroporturile „Henri Coandă” – București (aproximativ 12 milioane), „Avram Iancu” – Cluj-Napoca (2,6 milioane) și „Traian Vuia” – Timișoara (1,5 milioane).

1.8. SISTEMUL FINANCIAR

Pentru a realiza o scurtă analiză a sistemului financiar, trebuie avute în vedere următoarele categorii de participanți pe piață:

- sectorul bancar;
- sectorul financiar nebanca (piața asigurărilor, piața pensiilor private și instituțiile financiare nebanca);
- piața de capital.

Sectorul bancar

Sistemul bancar românesc prezintă o rentabilitate și o lichiditate foarte bune, care i-au permis să absoarbă, de-a lungul timpului, diferitele șocuri economice și să rămână relativ stabil. Pe termen scurt și mediu, stabilitatea sistemului bancar românesc depinde de capacitatea băncilor de a monitoriza și consolida calitatea portofoliilor de împrumut, precum și de angajamentul asociaților lor de a menține niveluri adecvate de finanțare și de capital.

Banca Națională a României (BNR) are un rol intrinsec în menținerea stabilității financiare, date fiind responsabilitățile ce rezultă din dubla sa ipostază, de autoritate monetară și prudențială. Atribuțiile subsumate obiectivelor de stabilitate financiară sunt exercitate atât prin reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor aflate sub autoritatea sa, cât și prin formularea și transmiterea eficientă a măsurilor de politică monetară și supravegherea funcționării în condiții optime a sistemelor de plăți și decontări de importanță sistemică.

Piața asigurărilor

Piața asigurărilor este reglementată de Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF), care a fost înființată în anul 2013 și a preluat prerogativele Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare și Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private.

Piața de asigurări din România a înregistrat în ultimii ani o activitate semnificativă de fuziuni și achiziții, cu toți actorii mari din regiune având o prezență locală, printre care se numără Allianz din Germania, Groupama din Franța, Uniqa și Vienna Insurance Group din Austria.

Contextul economic european a continuat să se îmbunătățească pe parcursul anului 2017, cu impact pozitiv asupra pieței de asigurări din Europa. Aceeași tendință a fost prezentă și în România, societățile de asigurare autorizate și reglementate de ASF subscriind prime brute în valoare de 9,7 miliarde lei. O schimbare în tendințele manifestate pe parcursul anilor anteriori este consolidarea segmentului de asigurări de viață⁶.

☑ **Piața pensiilor private**

În anul 2007, sistemul de pensii din România a suferit o restructurare majoră bazată pe modelul multi-pilon al Băncii Mondiale. Normele și regulamentele suplimentare sunt emise de Autoritatea de Supraveghere Financiară. Noul sistem a devenit obligatoriu pentru toți angajații cu vârste sub 35 de ani, fiind opțional pentru cei între 35 și 45 de ani.

Participarea la un fond obligatoriu de pensii private este deschisă numai salariaților care plătesc contribuții la asigurările sociale (CAS). Începând cu anul 2008, o parte din contribuția de asigurări sociale datorată de persoanele fizice a fost redirecționată de la bugetul de stat la fondul privat ales. Contribuția redirecționată a fost de 2% în 2008, pentru ca în 2018 să fie de 3,75%, în timp ce contribuția la sistemul de asigurări sociale de stat a scăzut în mod corespunzător. Fondurile de pensii obligatorii sunt gestionate de societăți de administrare a pensiilor (administratori) care nu pot gestiona mai mult de un singur fond.

Participarea la un fond de pensii facultative este deschisă tuturor celor care obțin venituri – de la angajați la cei care desfășoară activități independente. Pentru angajați, colectarea contribuțiilor se face de către angajator, care trebuie să transmită sumele la fondurile de pensii facultative.

Evoluția sistemului de pensii private a fost pozitivă pe tot parcursul funcționării sale, numărul de participanți și valoarea activelor personale ale acestora crescând constant. S-au urmărit asigurarea unui raport echilibrat între siguranța și performanța investițiilor în beneficiul viitorilor pensionari, dar și protejarea intereselor acestora. Astfel, la finalul anului 2017, în sistemul de pensii private din România (Pilonul II și Pilonul III) erau înscrși 7,49 milioane de participanți⁷.

☑ **Instituțiile financiare nebancale (IFN)**

În România, înființarea și funcționarea IFN sunt reglementate de Legea nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancale, cu modificările și completările ulterioare. Acestea pot desfășura, în condițiile legii, următoarele activități de creditare:

- acordare de credite (credite de consum, ipotecare, imobiliare, microcredite, finanțarea tranzacțiilor comerciale, operațiuni de factoring, scontare, forfetare);
- leasing financiar;
- emitere de garanții, asumare de angajamente de garantare, asumare de angajamente de finanțare;
- acordare de credite cu primire de bunuri în gaj, respectiv amanetare prin case de amanet;
- acordare de credite către membrii asociațiilor fără scop patrimonial organizate pe baza liberului consimțământ al salariaților/pensionarilor, în vederea sprijinirii acestora prin împrumuturi financiare, organizate sub forma juridică a caselor de ajutor reciproc;
- alte forme de finanțare de natura creditului.

☑ **Piața de capital**

Cea mai importantă bursă din România este Bursa de Valori București (BVB). Aceasta a fost înființată inițial în anul 1864, a fost restabilită în aprilie 1995, dar tranzacțiile au început abia în noiembrie 1995. Volumul tranzacțiilor nu a fost semnificativ până în 2003-2004. Principalele titluri tranzacționate sunt acțiunile, obligațiunile, titlurile de stat, alte tipuri

⁶ <https://asfromania.ro/informatii-publice/media/arhiva/6310-evolutia-pietei-asigurarilor-in-anul-2017>

⁷ Autoritatea de Supraveghere Financiară (2017), *Evoluția piețelor financiare nebancale*.

de titluri de valoare (respectiv drepturi aferente deținerilor de acțiuni), instrumentele financiare derivate (contracte futures și opțiuni), unitățile de fond etc.

Participarea la investiții pe BVB se realizează printr-un intermediar (societate de servicii de investiții financiare sau instituție de credit) sau o societate de administrare a investițiilor. Societatea de servicii de investiții financiare va cumpăra și/sau va vinde instrumente financiare. Intermediarul trebuie să fie autorizat să furnizeze serviciile de investiții financiare, acesta putând fi o societate de servicii de investiții financiare autorizată de ASF (cunoscută sub denumirea de SSIF), o instituție de credit autorizată de Banca Națională a României sau o societate de servicii de investiții financiare ori o instituție de credit autorizată să furnizeze servicii de investiții financiare de autoritățile competente din statele membre UE.

În România a activat și o bursă electronică de valori mobiliare (RASDAQ) după modelul bursei similare din New York City (NASDAQ). Aceasta a devenit operațională în octombrie 1996 și a fost desființată în octombrie 2015, ca urmare a Legii nr. 151/2014 privind clarificarea statutului juridic al acțiunilor care se tranzacționează pe Piața RASDAQ sau pe piața valorilor mobiliare necotate. Companiile listate la RASDAQ au trebuit să facă pregătiri pentru a fi transferate pe o piață reglementată, un sistem de tranzacționare alternativ (Piața AeRO) sau să devină societăți închise.

Schimbul valutar

România nu limitează conversia sau transferul de fonduri asociate investițiilor directe. Toate profiturile realizate de investitorii străini în România pot fi convertite în altă monedă și transferate în străinătate la cursul de schimb al pieței după plata impozitelor. Moneda națională a României, leul, este liber convertibilă în tranzacțiile cu cont curent, în conformitate cu articolul VIII al Statutului Fondului Monetar Internațional (FMI).

Politicile de remitențe

Nu există nicio limitare a intrărilor sau ieșirilor de fonduri pentru remiteri de profit, serviciul datoriei, câștiguri de capital, randamente de proprietate intelectuală sau inputuri importate. Încasările din vânzarea de acțiuni, obligațiuni sau alte valori mobiliare, precum și din încheierea unei investiții pot fi transmise în orice altă jurisdicție.

CAPITOLUL 2.

INVEȘTIȘIILE STRĂINE ÎN ROMÂNIA

După cum este bine cunoscut, orice stat urmărește dezvoltarea economică, iar capitalul este sursa realizării acestui lucru. Sursele interne de investiții sunt de cele mai multe ori limitate și din acest motiv statele urmăresc atragerea capitalurilor de peste hotare. România încearcă în permanență construirea unui mediu de afaceri sigur și stabil pentru investitorii străini, astfel încât capitalul adus de aceștia să poată ajuta la creșterea economică și să constituie un factor de stabilitate atunci când economia este pusă sub presiune.

2.1. CONSULTANȘA PENTRU INVESTITORI

Așa cum am prezentat în capitolul precedent, România are o poziție geografică strategică, o piață de dimensiuni mari și costuri relativ scăzute ale forței de muncă în comparație cu celelalte state ale UE. În aceste condiții, România are un set consistent de factori favorabili pentru investitorii străini care au reușit să atragă capital străin în ultimii ani.

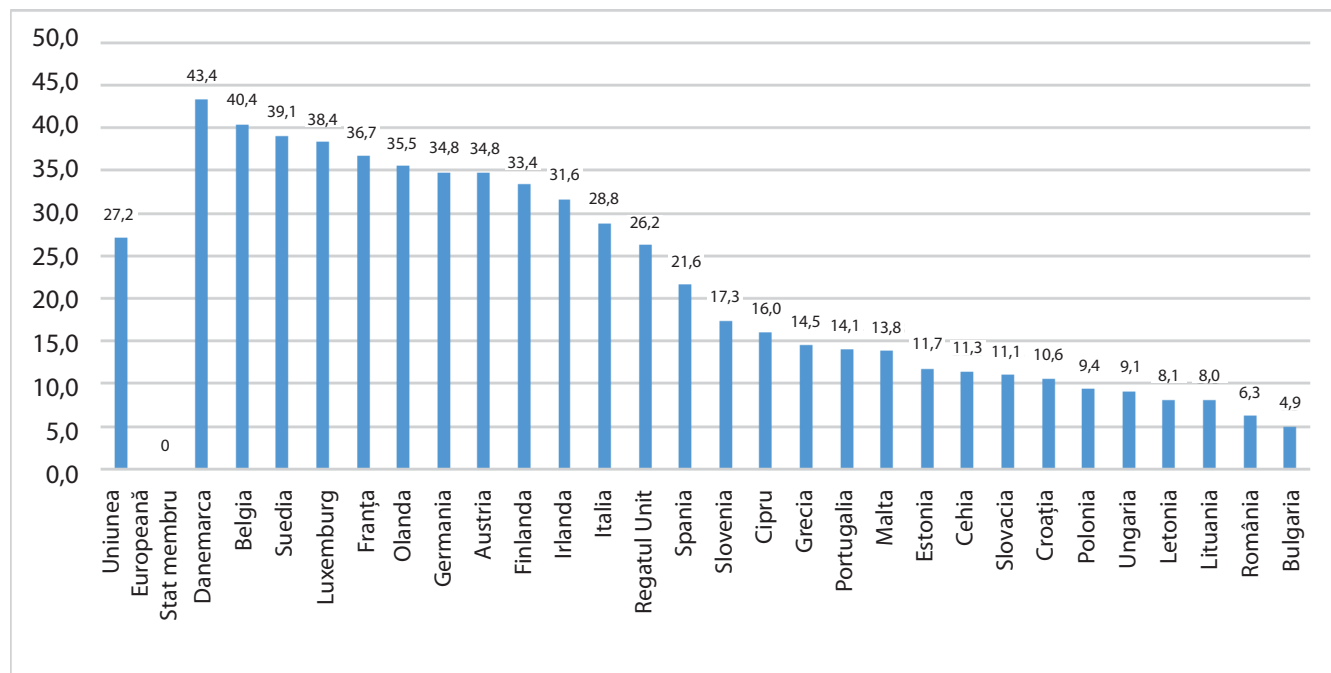
În ceea ce privește costul orar al forței de muncă, statisticile la nivel european arată o medie de 27,2 euro în UE-28. Totuși, acest cost mediu ascunde diferențe semnificative între statele membre ale UE, costul orar al forței de muncă variind între 5 euro, în Bulgaria, și 43,4 euro, în Danemarca (a se vedea Figura 3). România are un cost redus, de doar 6,4 euro/oră. Costul forței de muncă se compune din costurile aferente salariilor, la care se adaugă costurile nesalariale, cum ar fi contribuțiile sociale ale angajatorilor.

Tabelul 3. Costul orar al forței de muncă în anul 2018

Statul membru	Costul orar al forței de muncă (euro)	Statul membru	Costul orar al forței de muncă (euro)
Danemarca	43,4	Cipru	16,3
Belgia	40,4	Grecia	14,8
Suedia	39,1	Portugalia	14,4
Luxemburg	38,4	Malta	14,1
Franța	36,7	Estonia	11,9
Olanda	35,5	Cehia	11,5
Germania	34,8	Slovacia	11,3
Austria	34,8	Croația	10,8
Finlanda	33,4	Polonia	9,6
Irlanda	31,6	Ungaria	9,3
Italia	28,8	Letonia	8,3
Regatul Unit	26,2	Lituania	8,2
Spania	21,6	România	6,4
Slovenia	17,3	Bulgaria	5,0

Sursa: Eurostat.

Figura 3. Costul orar al forței de muncă în anul 2018 (euro)

Sursa: Eurostat.

În ceea ce privește costul salarial mediu lunar, la finalul anului 2017, acesta a fost de 4.008 lei (861 euro) în cazul României. În 2018, în România erau puțin peste 5 milioane de salariați, distribuția acestora pe sectoare de activitate putând fi regăsită în Tabelul 4 de mai jos.

Tabelul 4. Costul salarial mediu lunar și numărul de persoane angajate pe sectoare de activitate în România în anul 2018

	Costul salarial mediu lunar (lei)	Costul relativ față de costul mediu (%)	Persoane angajate (mii)	Ponderea sectorului din total angajați (%)
Agricultură, silvicultură și pescuit	3.191	79,62	117,10	2,37
Industria extractivă	7.456	186,03	49,10	0,99
Industria prelucrătoare	3.680	91,82	1.174,20	23,74
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	5.993	149,53	52,60	1,06
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	3.429	85,55	102,60	2,07
Construcții	2.910	72,60	386	7,80
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	3.397	84,76	791,70	16,00
Transport și depozitare	3.851	96,08	267,60	5,41
Hoteluri și restaurante	2.401	59,91	207,70	4,20

	Costul salarial mediu lunar (lei)	Costul relativ față de costul mediu (%)	Persoane angajate (mii)	Pondere sectorului din total angajați (%)
Informații și comunicații	7.596	189,52	183,50	3,71
Intermedieri financiare și asigurări	7.456	186,03	87,10	1,76
Tranzacții imobiliare	3.332	83,13	17,70	0,36
Activități profesionale, științifice și tehnice	5.319	132,71	149,50	3,02
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	3.189	79,57	294,00	5,94
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	5.415	135,10	208,80	4,22
Învățământ	4.093	102,12	353,50	7,15
Sănătate și asistență socială	5.053	126,07	388,20	7,85
Activități de spectacole, culturale și recreative	3.489	87,05	69,10	1,40
Alte activități de servicii	2.651	66,14	46,80	0,95
Total	4.008	100,00	4.946,80	100,00

Sursa: Institutul Național de Statistică.

Totodată, analizând distribuția numărului de salariați pe regiuni de dezvoltare și județe – aproape 5,4 milioane de oameni, la finalul anului 2018 se poate observa o distribuție inegală a acestora, cu o concentrare în județele unde există municipii cu dezvoltare economică: București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara, Brașov.

Tabelul 5. Numărul efectiv de salariați în România la sfârșitul anului 2018

Regiunea/Județul	Numărul efectiv de salariați	Procentul din totalul salariaților la nivel național (%)	Regiunea/Județul	Numărul efectiv de salariați	Procentul din totalul salariaților la nivel național (%)
Regiunea Nord-Vest	745.389	13,90	Regiunea Sud-Muntenia	614.569	11,46
Bihor	174.990	3,26	Argeș	161.202	3,01
Bistrița-Năsăud	72.276	1,35	Călărași	45.060	0,84
Cluj	250.320	4,67	Dâmbovița	83.842	1,56
Maramureș	110.190	2,05	Giurgiu	36.191	0,67
Satu Mare	85.542	1,60	Ialomița	46.339	0,86
Sălaj	52.071	0,97	Prahova	185.143	3,45
Regiunea Centru	692.675	12,92	Teleorman	56.792	1,06
Alba	96.474	1,80	Regiunea București-Ilfov	1.166.768	21,76

Regiunea/Județul	Numărul efectiv de salariați	Procentul din totalul salariaților la nivel național (%)
Brașov	190.792	3,56
Covasna	52.609	0,98
Harghita	70.780	1,32
Mureș	140.463	2,62
Sibiu	141.557	2,64
Regiunea Nord-Est	598.809	11,17
Bacău	113.774	2,12
Botoșani	57.770	1,08
Iași	174.139	3,25
Neamț	86.914	1,62
Suceava	109.324	2,04
Vaslui	56.888	1,06
Regiunea Sud-Est	570.017	10,63
Brăila	74.205	1,38
Buzău	85.196	1,59
Constanța	183.590	3,42
Galați	118.396	2,21
Tulcea	48.076	0,90
Vrancea	60.554	1,13

Regiunea/Județul	Numărul efectiv de salariați	Procentul din totalul salariaților la nivel național (%)
Ilfov	150.249	2,80
Municipiul București	1.016.519	18,96
Regiunea Sud-Vest Oltenia	409.509	7,64
Dolj	133.945	2,50
Gorj	75.282	1,40
Mehedinți	46.050	0,86
Olt	73.890	1,38
Vâlcea	80.342	1,50
Regiunea VEST	564.610	10,53
Arad	139.148	2,59
Caraș-Severin	56.594	1,06
Hunedoara	113.996	2,13
Timiș	254.872	4,75

Sursa: Institutul Național de Statistică.

În ultima perioadă, România a întreprins măsuri de stimulare a investițiilor și totodată a realizat îmbunătățirea calității mediului instituțional general, lucruri care îi pot conferi o altă perspectivă în regiune și despre care vom discuta în subcapitolele ce urmează.

Conform Băncii Naționale a României, investițiile străine directe au crescut cu 17,6% în primele cinci luni din anul 2018, comparativ cu perioada similară din 2017, ajungând la 1,720 miliarde de euro. Pentru a ne face o idee în ceea ce privește investițiile străine în România, în 2017 au fost înființate 5.837 de astfel de societăți comerciale cu capital străin, cu 9,1% peste nivelul din 2016. Cu alte cuvinte, acest indicator este în creștere și reprezintă și sporirea atractivității mediului de afaceri din România.

Dacă am face o statistică pe o perioadă mai lungă, în intervalul 1991-2017 au fost înființate 215.651 de societăți cu participare străină la capital, valoarea totală a capitalului social subscris fiind de peste 61,3 miliarde de dolari.

Dacă ar fi să realizăm și o statistică a numărului de societăți active din România în anul 2018, se poate constata că numărul acestora este de peste 550.000, dintre care cele mai multe se regăsesc în regiunea București-Ilfov, care este și cea mai dezvoltată din acest punct de vedere.

Tabelul 6. Numărul de societăți active în România în anul 2018

Regiunea Nord-Vest	81.811
Bihor	18.902
Bistrița-Năsăud	6.976
Cluj	32.028
Maramureș	10.978
Satu Mare	7.844
Sălaj	5.083
Regiunea Centru	64.343
Alba	8.161
Brașov	19.801
Covasna	3.996
Harghita	7.343
Mureș	13.630
Sibiu	11.412
Regiunea Nord-Est	59.443
Bacău	11.688
Botoșani	4.328
Iași	17.121
Neamț	8.847
Suceava	12.211
Vaslui	5.248
Regiunea Sud-Est	61.289
Brăila	6.347
Buzău	9.620
Constanța	21.831
Galați	12.133
Tulcea	4.731
Vrancea	6.627

Regiunea Sud-Muntenia	60.276
Argeș	16.066
Călărași	4.722
Dâmbovița	7.823
Giurgiu	4.740
Ialomița	4.307
Prahova	17.399
Teleorman	5.219
Regiunea București-Ilfov	137.333
Ilfov	23.356
Municipiul București	113.977
Regiunea Sud-Vest Oltenia	39.192
Dolj	14.788
Gorj	6.525
Mehedinți	3.403
Olt	6.914
Vâlcea	7.562
Regiunea Vest	50.109
Arad	11.998
Caraș-Severin	4.792
Hunedoara	8.932
Timiș	24.387

Sursa: Institutul Național de Statistică.

2.2. LEGISLAȚIE SPECIFICĂ

Cadrul legal asigură diverse garanții pentru investitorii străini, printre care și garanția asupra utilizării integrale și nelimitate a rezultatelor obținute în urma investiției făcute.

Ce tipuri de companii poate înființa un investitor străin în România?

Un investitor străin poate înființa SRL-uri (companii cu răspundere limitată), subsidiare sau filiale. De asemenea, pot fi făcute și investiții cu capital integral străin sau realizate în asociere cu persoane fizice sau persoane juridice române. Este permisă și participarea unui investitor străin la majorarea capitalului social al unei companii existente sau la dobândirea dreptului de proprietate industrială și intelectuală.

☑ Cine sunt investitorii străini care pot deschide o afacere în România?

Investitorul străin poate fi o persoană fizică sau juridică cu sediul într-o țară străină.

☑ În ce sectoare poate activa un investitor străin în România?

România permite investiții în multiple sectoare, cum ar fi sectorul resurselor naturale, agricultura, infrastructură, comunicații etc. Mai mult, un investitor poate profita de sectoare precum construcții, cercetare și dezvoltare tehnologică sau transporturi și turism. Totuși, un investitor trebuie să se asigure că nu încalcă legile referitoare la mediul înconjurător și siguranța națională și nu dăunează ordinii publice.

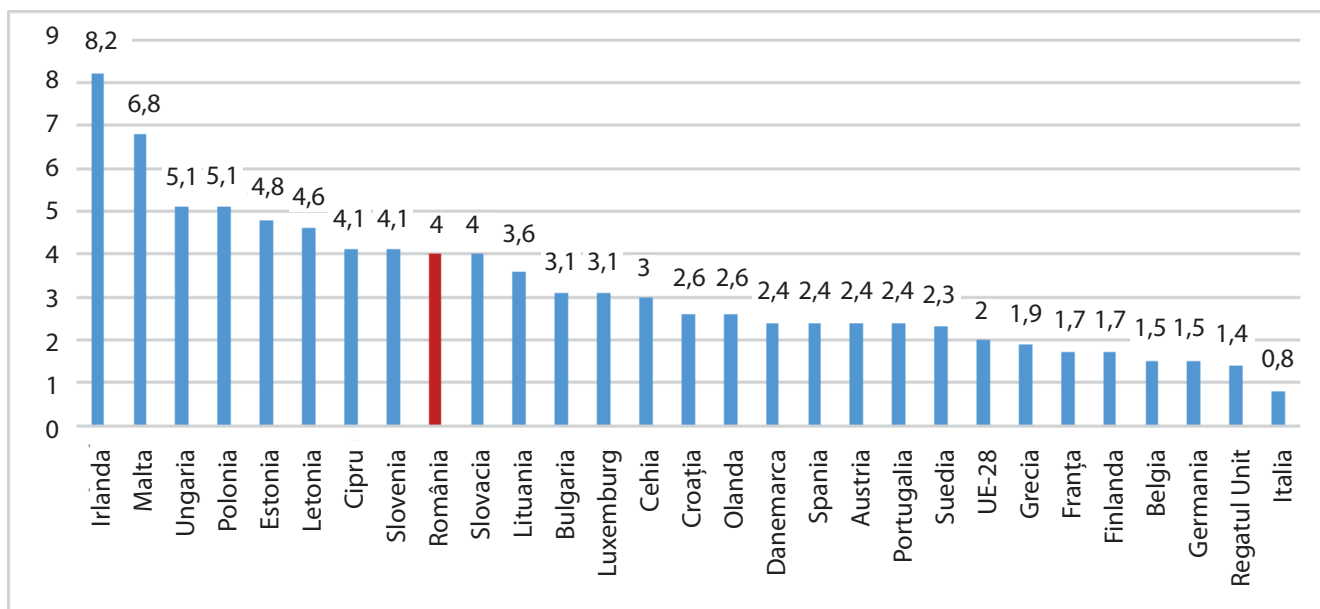
Pentru a încuraja investitorii străini a fost înființat Departamentul pentru Proiecte de Infrastructură, Investiții Străine, Parteneriat Public-Privat și Promovarea Exporturilor. Acest departament acordă, la solicitarea investitorilor străini, asistență tehnică, sprijin și consultanță, împreună cu instituțiile competente, după caz, pentru realizarea proiectelor de investiții cu participare străină de capital, inclusiv în ceea ce privește procedura de definitivare a formalităților pentru investițiile străine confirmate și schemele existente în cadrul cărora investitorii pot solicita finanțare de la autoritatea responsabilă.

2.3. OPORTUNITĂȚI DE CREȘTERE ECONOMICĂ

Așa cum am prezentat în capitolul anterior, România a făcut în ultimii ani progrese considerabile în direcția reducerii dezechilibrelor macroeconomice și a menținerii stabilității macroeconomice și financiare⁸.

România a înregistrat în anul 2017 o creștere economică de 7%, cea mai mare din Uniunea Europeană (UE-28), conform Eurostat. Creșterea din România a fost urmată de avansurile consemnate în Letonia și Ungaria (câte 4,8%), Polonia (4,3%), Finlanda și Cipru (câte 3,9%) și Bulgaria (3,6%). Având în vedere creșterea economică medie din UE-28 (de 2,4%), putem menționa că investițiile realizate în România au perspective mari de reușită și de creștere în viitor, în condițiile în care și pentru 2018 a fost înregistrată o creștere economică de 4,2%, de asemenea, peste media Uniunii Europene.

Figura 4. Creșterea economică în UE în anul 2018 (%)

Sursa: Eurostat.

⁸ Ministerul Finanțelor Publice (2018), *Raport privind situația macroeconomică pe anul 2018 și proiecția acesteia pe anii 2019-2021*.

2.4. OPORTUNITĂȚI DE BUSINESS

România are o piață internă de desfacere semnificativă, având o populație de aproximativ 20 de milioane de cetățeni, și totodată oferă acces rapid pe întreaga piață a UE. Având în vedere și deschiderea la Marea Neagră, putem spune că este posibilă realizarea unei legături imediate și cu statele din Orientul Mijlociu, precum și cu alte țări importante din zonă, cum ar fi Turcia sau Ucraina.

Cele mai importante investiții străine din ultimii ani s-au realizat în sectoare de activitate cum sunt mașini și echipamente, energie, petrol și gaze, energii regenerabile, IT&C (tehnologia informației și comunicațiilor), agricultura și economic.

În calitatea sa de țară membră a Uniunii Europene, România a beneficiat de fonduri UE în perioada de programare 2007-2013. Astfel, în această perioadă, UE a alocat României aproximativ 19,2 miliarde de euro. Sectoarele eligibile au provenit din domenii variate, precum transportul și dezvoltarea rurală, educația și incluziunea socială, energia și mediul. Fondurile au fost utilizate la o rată de absorbție care a ajuns în cele din urmă la aproape 90%.

2.5. FONDURILE EUROPENE

Pentru perioada actuală de programare 2014-2020, CE a alocat României 43 de miliarde de euro (57,1 miliarde de dolari în 2014), incluzând următoarele programe:

- **Programul Operațional Competitivitate** (1,33 miliarde de euro din Fondul european de dezvoltare regională) – se concentrează pe consolidarea cercetării, dezvoltării și inovării (CDI), sprijinirea competitivității economice și dezvoltarea afacerilor, precum și îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor și pentru o economie digitală competitivă.
- **Programul Operațional Capital Uman** (4,22 miliarde de euro din Fondul social european) – reprezintă o sursă importantă de investiții în ocuparea forței de muncă, educație și incluziune socială, cu accent pe tineret, integrarea romilor și populația rurală.
- **Programul Operațional Infrastructură Mare** (9,41 miliarde de euro din Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune) – se adresează dezvoltării domeniilor infrastructură de transport, transport urban durabil, mediu, energie și prevenirea riscurilor.
- **Programul Operațional Regional** (6,7 miliarde de euro din Fondul european de dezvoltare regională) – urmărește promovarea unei dezvoltări inteligente durabile și favorabile incluziunii în toate regiunile din România.
- **Programul Operațional Capacitate Administrativă** (0,55 miliarde de euro din Fondul social european) – are ca obiectiv îmbunătățirea eficienței, transparenței și accesibilității administrației publice și sistemului judiciar din România.
- **Programul Operațional Asistență Tehnică** (0,21 miliarde de euro din Fondul european de dezvoltare regională) – acordă sprijin pentru gestionarea fondurilor structurale și de investiții europene.

Alte programe includ, printre altele, Programul Național de Dezvoltare Rurală (8 miliarde de euro), Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime (0,17 miliarde de euro) și Programele de Cooperare Teritorială (0,45 miliarde de euro).

CAPITOLUL 3.

REGLEMENTĂRI SPECIFICE AFACERILOR

3.1. CADRUL LEGAL GENERAL

România are un sistem de drept roman cu foarte puține influențe anglo-saxone. Constituția este legea supremă în țara noastră. Aceasta definește România ca fiind stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil, și explică relațiile dintre puterea executivă, legislativă și judiciară și între organele de stat, cetățeni și persoanele juridice. Cu referire la mediul de afaceri, Constituția afirmă că economia României este una de piață, bazată pe libera inițiativă și concurență.

Legile organice reglementează domenii de importanță majoră pentru stat, cum ar fi regimul juridic al proprietății, codul penal, sistemul financiar și fiscal etc. Acestea constituie baza sistemului legislativ din România. Aici putem include și legile ce organizează mediul de afaceri, cum ar fi Legea societăților, Codul fiscal, Codul civil etc.

Legile ordinare reglementează toate celelalte domenii care nu sunt acoperite de legile organice. O lege ordinară nu poate modifica o normă juridică de rang superior, cum ar fi o lege organică sau Constituția.

În cazuri aparte, astfel cum au fost stabilite de Parlament, pot fi emise ordonanțe guvernamentale. Acestea se eliberează pe baza unui act special de împuternicire, în limitele și în condițiile prevăzute de acest act. În anumite situații, Guvernul poate emite ordonanțe de urgență prin care se aduc modificări legislative și care intră în vigoare de îndată ce sunt publicate în Monitorul Oficial al României. Acestea sunt ulterior promulgate de Parlament.

O altă categorie de reglementări legislative sunt deciziile sau hotărârile guvernamentale care stabilesc modul în care trebuie implementate legile și alte aspecte organizatorice ale aplicării acestora. Acestea sunt emise numai pe baza și în scopul punerii în aplicare a legilor, deciziilor și ordinelor guvernamentale.

3.2. LEGEA SOCIETĂȚILOR

Reglementările legislative cu privire la societăți sunt cuprinse în Legea societăților nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Acest act normativ cuprinde regulile generale aplicabile tuturor categoriilor de societăți, precum și reguli speciale privind fiecare formă juridică de societate (în nume colectiv, în comandită simplă, pe acțiuni, în comandită pe acțiuni și cu răspundere limitată). Ca mod de aplicare, Legea nr. 31/1990 reprezintă legislația primară aplicabilă tuturor societăților, indiferent de domeniul în care acestea se înființează și funcționează, de participațiile (române sau străine) la constituirea capitalului social ori alte asemenea elemente.

Există și unele domenii specifice unde apar reglementări speciale referitoare la constituirea, organizarea, funcționarea și încetarea activității societăților. Astfel, în domeniul asigurărilor și cel bancar există reguli speciale, iar unde acestea nu au prevederi, își vor găsi incidentă dispozițiile Legii nr. 31/1990.

Pe lângă Legea societăților, reglementări specifice afacerilor se găsesc și în Codul civil, Codul muncii și celelalte acte normative cu incidență în materie. De altfel, Legea nr. 31/1990 prevede la art. 291 faptul că „prevederile din prezenta lege se completează cu dispozițiile Codului civil și ale Codului de procedură civilă”. De asemenea, potrivit art. 284 din același act normativ, încadrarea salariaților la societăți se face pe bază de contract individual de muncă, cu respectarea legislației muncii și asigurărilor sociale.

3.3. PIAȚA MUNCII ȘI LEGISLAȚIA SPECIFICĂ

Un aspect important de luat în seamă de fiecare investitor, mai ales de unul străin, este forța de muncă. Cunoașterea aspectelor legale reprezintă un atu pentru reușita oricărei afaceri. În România, reglementările specifice se găsesc în Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Aceasta este actul normativ de bază ce guvernează relațiile dintre angajat și angajator, fiind însoțită și de alte reglementări specifice, precum cele referitoare la protecția muncii, securitate socială, dialog social etc.

În România, libertatea muncii este garantată prin Constituție. Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Orice persoană este liberă în alegerea locului de muncă și a profesiei, meseriei sau activității pe care urmează să o presteze.

☑ **Tipuri de contracte de muncă**

Orice societate înființată în România poate încheia contracte individuale de muncă, în calitate de angajator, din momentul dobândirii personalității juridice. Conform legislației specifice, există mai multe forme de angajare: contracte de muncă pe perioadă nedeterminată, pe perioadă determinată, cu timp parțial, de agent de muncă temporară, de ucenicie, de internship. Forma scrisă este obligatorie pentru încheierea valabilă a contractului.

Contractul individual de muncă este documentul în temeiul căruia un salariat persoană fizică se obligă să presteze munca pentru și sub autoritatea unui angajator, în schimbul unei remunerații denumite salariu. Acesta conține clauzele esențiale referitoare la: locul de muncă, funcție, fișa postului, durata normală a muncii, exprimată în ore/zi și ore/săptămână, ore suplimentare, timpul de odihnă, salariu, beneficii, concedii, condițiile de acordare a preavizului, durata perioadei de probă etc. În afara clauzelor esențiale prevăzute, între părți pot fi negociate și cuprinse în contractul individual de muncă și clauze specifice, precum clauza cu privire la formarea profesională, cea de neconcurență, cea de mobilitate sau cea de confidențialitate.

Contractul individual de muncă se poate încheia pe durată nedeterminată sau determinată, în condițiile expres prevăzute de lege (înlocuirea unui salariat, activități cu caracter sezonier, angajarea pensionarilor, creșterea și/sau modificarea temporară a structurii activității angajatorului etc). Contractul individual de muncă pe durată determinată nu poate fi încheiat pe o perioadă mai mare de 36 de luni. Între aceleași părți se pot încheia succesiv cel mult trei contracte individuale de muncă pe durată determinată.

În ceea ce privește **contractul individual de muncă cu timp parțial**, angajatorul poate încadra salariați cu fracțiune de normă prin contracte individuale de muncă cu timp parțial pe durată nedeterminată sau determinată. Salariatul cu fracțiune de normă este cel al cărui număr de ore normale de lucru, calculate săptămânal sau ca medie lunară, este inferior numărului de ore normale de lucru al unui salariat cu normă întreagă comparabil din aceeași unitate.

Contractul de muncă temporară cu un agent de muncă temporară este un contract individual de muncă ce se încheie în scris între agentul de muncă temporară și salariatul temporar, pe durata unei misiuni. Acest tip de muncă se prestează de un salariat temporar care este pus la dispoziția utilizatorului pentru a lucra temporar sub supravegherea și conducerea acestuia din urmă, pentru executarea unei sarcini precise și cu caracter temporar. Misiunea de muncă temporară se stabilește pentru un termen care nu poate fi mai mare de 24 de luni.

Contractul de ucenicie la locul de muncă este contractul individual de muncă de tip particular în temeiul căruia angajatorul se obligă ca, în afara plății unui salariu, să asigure formarea profesională a ucenicului într-o meserie potrivit domeniului său de activitate, în timp ce ucenicul se obligă să se formeze profesional și să muncească în subordinea angajatorului respectiv. Pentru stimularea forței de muncă, în cazul acestui tip de contract, angajatorul poate beneficia de o sumă de bani din partea autorităților statului.

În anumite domenii de activitate, prevăzute expres de Legea nr. 52/2011 privind exercitarea unor activități cu caracter ocazional desfășurate de zilieri, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum agricultura, publicitatea, organizarea de târguri și expoziții, hoteluri și alte facilități de cazare, restaurante etc., pot fi folosiți lucrători ocazionali, numiți zilieri. Raportul de muncă se stabilește prin **acordul de voință al părților**, fără să fie necesară încheierea unui contract individual de muncă, pentru o durată de **cel puțin o zi**.

Contractul de internship este reglementat de Legea nr. 176/2018 privind internshipul, cu completările ulterioare, și poate reprezenta o alternativă la perioada de probă premergătoare încheierii unui contract individual de muncă, timp în care calitățile angajatului pot fi testate. Durata unui program de internship este de maximum 720 de ore pe parcursul a șase luni consecutive, fără posibilitatea prelungirii. Cuantumul indemnizației pentru internship este egal cu cel puțin 50% din salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată și se acordă proporțional cu numărul de ore de activitate desfășurate.

☑ **Cazuri particulare**

Societatea poate apela și la alte forme contractuale în relația cu persoanele fizice, pe baza cărora acestea din urmă realizează venituri din activități independente, ce beneficiază de o impunere specifică potrivit regulilor din Codul fiscal. Acestea au ca obiect activități al căror scop este facilitarea încheierii de tranzacții printr-un intermediar, cum ar fi contractul de mandat, de comision, de reprezentare sau de agenție.

✓ **Contractul de mandat**

Tehnic vorbind, mandatul este contractul prin care o parte, numită mandatar, se obligă să încheie unul sau mai multe acte juridice pe seama celeilalte părți, numită mandant. Acesta poate fi încheiat cu titlu gratuit sau cu titlu oneros în formă scrisă. Societățile pot încheia un astfel de contract cu administratorii sau cu directorii cu atribuții delegate, iar acesta nu poate exista în paralel cu un contract individual de muncă. Pe lângă cauzele generale de încetare a contractelor, mandatul încetează prin revocarea sa de către mandant, renunțarea mandatarului, moartea, incapacitatea sau falimentul mandantului ori a mandatarului.

✓ **Contractul de comision**

Acesta are ca obiect achiziționarea sau vânzarea de bunuri ori prestarea de servicii pe seama comitentului (societății) și în numele comisionarului, care acționează cu titlu profesional, în schimbul unei remunerații.

✓ **Contractul de agenție**

Prin contractul de agenție, comitentul (societatea) îl împuternicește în mod statornic pe agent fie să negocieze, fie atât să negocieze, cât și să încheie contracte, în numele și pe seama sa, în schimbul unei remunerații, în una sau în mai multe regiuni determinate. Activitatea de intermediere în baza contractului de agenție are un caracter profesional și de durată, și nu un caracter ocazional, ca în cazul contractului de mandat sau al celui de comision.

Contractul de muncă poate înceta în următoarele situații: de drept (pensionare, deces, expirarea termenului etc.), ca urmare a acordului părților, la data convenită de acestea, ca urmare a voinței unilaterale a uneia dintre părți, în cazurile și în condițiile limitativ prevăzute de lege (concedierea pentru motive care țin sau care nu țin de persoana salariatului, demisia). Termenul de preaviz este cel convenit de părți în contractul individual de muncă sau, după caz, cel prevăzut în contractele colective de muncă aplicabile și nu poate fi mai mare de 20 de zile lucrătoare pentru salariații cu funcții de execuție, respectiv mai mare de 45 de zile lucrătoare pentru salariații care ocupă funcții de conducere.

Pentru verificarea aptitudinilor salariatului, la încheierea contractului individual de muncă se poate stabili o perioadă de probă de cel mult 90 de zile calendaristice pentru funcțiile de execuție și de cel mult 120 de zile calendaristice pentru funcțiile de conducere.

Verificarea aptitudinilor profesionale la încadrarea persoanelor cu handicap se realizează exclusiv prin modalitatea perioadei de probă de maximum 30 de zile calendaristice.

Suspendarea contractului individual de muncă are ca efect întreruperea prestării muncii de către salariat și a plății drepturilor de natură salarială de către angajator. Situații de suspendare pot fi concediul de maternitate, concediul pentru incapacitate temporară de muncă, îndeplinirea unei funcții de conducere salarizate în sindicat, carantina etc.

✓ **Permisul de muncă**

Activitatea profesională a cetățenilor străini pe teritoriul României poate fi desfășurată numai în temeiul unui aviz de angajare sau al unei autorizații de muncă. Potrivit reglementărilor Uniunii Europene, cetățenii din statele membre ale UE/SEE și Elveția nu au nevoie de autorizație de muncă. În cazul altor cetățeni, membri ai altor state, munca în România poate fi prestată doar prin dobândirea autorizației de muncă, ulterior fiind necesară și obținerea unei vize de lungă ședere pentru muncă și a unui permis de ședere. Autorizațiile sunt emise de Inspectoratul General pentru Imigrări în conformitate cu Ordonanța Guvernului nr. 25/2014 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României și pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor în România, cu modificările și completările ulterioare.

Există mai multe tipuri de autorizații care pot fi acordate cetățenilor străini: pentru lucrătorii permanenți, sezonieri sau stagiați, pentru sportivi, pentru lucrătorii transfrontalieri, autorizație de muncă nominală. În funcție de încadrare, dreptul de ședere temporară în scop de muncă poate fi prelungit cu o anumită perioadă de timp. Ca regulă generală, acesta poate fi prelungit cu o perioadă egală cu cea a valabilității contractului de muncă, dar nu mai mult de un an. În cazul lucrătorilor înalt calificați, aceștia își pot prelungi dreptul de ședere temporară în scop de muncă cu o perioadă egală cu valabilitatea contractului de muncă, plus trei luni, dar nu mai mult de doi ani.

Conform reglementărilor, cetățenii străini (alții decât cei din statele membre ale UE/SEE și Elveția) sunt admiși să efectueze lucrări în România într-un număr limitat, care este stabilit anual de Guvernul României. Pentru a putea aduce cetățeni străini care să lucreze pe teritoriul României, procesul este unul destul de anevoios, societățile trebuind să dovedească necesitatea reală pentru care se dorește recurgerea la aceștia, și nu la cetățeni români.

3.4. CONDIȚII DE MUNCĂ ȘI ALTE STANDARDE

☑ Timpul de muncă

Pentru salariații angajați cu normă întreagă, durata normală a timpului de muncă este de 40 de ore pe săptămână, de regulă repartizate câte 8 ore/zi timp de 5 zile, cu două zile de repaus. În cazul tinerilor în vârstă de până la 18 ani, durata timpului de muncă este de 6 ore/zi și de 30 de ore/săptămână. Durata maximă legală a timpului de muncă nu poate depăși 48 de ore/săptămână, inclusiv orele suplimentare. Conform legislației specifice, prin excepție, această durată poate fi prelungită peste 48 de ore/săptămână, cu condiția ca media orelor de muncă, determinată pe o perioadă de referință de patru luni calendaristice, să nu depășească 48 de ore/săptămână.

Munca prestată în afara duratei normale a timpului de muncă săptămânal este considerată muncă suplimentară și se compensează prin ore libere plătite în următoarele 60 de zile calendaristice după efectuarea acesteia. În aceste condiții, salariatul beneficiază de salariul corespunzător pentru orele prestate peste programul normal de lucru.

☑ Salarizarea

Salariul cuprinde salariul de bază, indemnizațiile, sporurile, precum și alte adaosuri. Salariul individual se stabilește prin negocieri individuale între angajator și salariat. Angajatorul este obligat să garanteze în plată un salariu brut lunar cel puțin egal cu salariul de bază minim brut pe țară. Nivelul salariului minim brut în România este de 2.080 lei (aproximativ 450 euro). Aceste dispoziții se aplică și în cazul în care salariatul este prezent la lucru, în cadrul programului, dar nu poate să își desfășoare activitatea din motive neimputabile acestuia, cu excepția grevei.

Salariul se plătește în bani cel puțin o dată pe lună, la data stabilită în contractul individual de muncă, în contractul colectiv de muncă aplicabil sau în regulamentul intern, după caz. Salariul este confidențial, angajatorul având obligația de a lua măsurile necesare pentru asigurarea confidențialității.

☑ Securitatea muncii

Reglementările specifice securității la locul de muncă impun angajatorilor să evalueze riscurile pentru sănătatea și securitatea în muncă a lucrătorilor și să elaboreze un plan de prevenire și protecție. Angajatorul are obligația legală de a asigura periodic informarea angajaților în domeniul protecției muncii, sănătății și siguranței la locul de muncă. Aceasta este obligatorie pentru toți angajații. Conform legislației în vigoare, constituirea unui Comitet de securitate și sănătate în muncă este obligatorie pentru angajatorii care au cel puțin 50 de angajați.

☑ Contribuțiile sociale

În conformitate cu legislația fiscală din România, contribuțiile sociale pentru angajații din țara noastră sunt:

- 25% contribuție la pensie pentru condiții normale de muncă, suportată integral de angajat. Angajatorul suportă un spor de 4% pentru condiții de muncă deosebite, respectiv de 8% pentru condiții de muncă dificile (speciale);
- 10% contribuție la sănătate, suportată integral de angajat;
- 2,25% contribuție asiguratorie pentru muncă, suportată de angajator.

3.5. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE ANGAJAȚILOR ȘI ALE ANGAJATORILOR

Legislația specifică muncii prezintă drepturile și obligațiile angajaților (art. 39 din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare), precum și ale angajatorilor (art. 40 din același act normativ).

Conform acesteia, angajatul are următoarele **drepturi**:

- la salarizare pentru munca depusă;
- la repaus zilnic și săptămânal;
- la concediu de odihnă anual;
- la egalitate de șanse și de tratament;

- la demnitate în muncă;
- la securitate și sănătate în muncă;
- la acces la formarea profesională;
- la informare și consultare;
- de a lua parte la determinarea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă;
- la protecție în caz de concediere;
- la negociere colectivă și individuală;
- de a participa la acțiuni colective;
- de a constitui sau de a adera la un sindicat;
- alte drepturi prevăzute de lege sau de contractele colective de muncă aplicabile.

Angajatului îi revin următoarele **obligații**:

- de a realiza norma de muncă sau, după caz, de a îndeplini atribuțiile ce îi revin conform fișei postului;
- de a respecta disciplina muncii;
- de a respecta prevederile cuprinse în regulamentul intern, în contractul colectiv de muncă aplicabil, precum și în contractul individual de muncă;
- de fidelitate față de angajator în executarea atribuțiilor de serviciu;
- de a respecta măsurile de securitate și sănătate a muncii în unitate;
- de a respecta secretul de serviciu;
- alte obligații prevăzute de lege sau de contractele colective de muncă aplicabile.

Angajatorul are, în principal, următoarele **drepturi**:

- să stabilească organizarea și funcționarea unității;
- să stabilească atribuțiile corespunzătoare fiecărui salariat, în condițiile legii;
- să dea dispoziții cu caracter obligatoriu pentru salariat, sub rezerva legalității lor;
- să exercite controlul asupra modului de îndeplinire a sarcinilor de serviciu;
- să constate săvârșirea abaterilor disciplinare și să aplice sancțiunile corespunzătoare, potrivit legii, contractului colectiv de muncă aplicabil și regulamentului intern;
- să stabilească obiectivele de performanță individuală, precum și criteriile de evaluare a realizării acestora.

Angajatorului îi revin, în principal, următoarele **obligații**:

- să informeze salariații asupra condițiilor de muncă și asupra elementelor care privesc desfășurarea relațiilor de muncă;
- să asigure permanent condițiile tehnice și organizatorice avute în vedere la elaborarea normelor de muncă și condițiile corespunzătoare de muncă;
- să acorde salariaților toate drepturile ce decurg din lege, din contractul colectiv de muncă aplicabil și din contractele individuale de muncă;
- să comunice periodic salariaților situația economică și financiară a unității, cu excepția informațiilor sensibile sau secrete, care, prin divulgare, sunt de natură să prejudicieze activitatea unității. Periodicitatea comunicărilor se stabilește prin negociere în contractul colectiv de muncă aplicabil;
- să se consulte cu sindicatul sau, după caz, cu reprezentanții salariaților în privința deciziilor susceptibile să afecteze substanțial drepturile și interesele acestora;
- să plătească toate contribuțiile și impozitele aflate în sarcina sa, precum și să rețină și să vireze contribuțiile și impozitele datorate de salariați, în condițiile legii;
- să înființeze registrul general de evidență a salariaților și să opereze înregistrările prevăzute de lege;
- să elibereze, la cerere, toate documentele care atestă calitatea de salariat a solicitantului;
- să asigure confidențialitatea datelor cu caracter personal ale salariaților.

☑ **Sindicatul și contractele colective de muncă**

Întreprinderile cu mai mult de 21 de angajați trebuie să efectueze anual negocieri colective cu angajații lor (reprezentați în negocieri fie de un sindicat, fie de reprezentanți ai angajaților aleși), dar nu sunt obligate să încheie acorduri de negociere colectivă. Salariații se pot asocia liber pentru apărarea drepturilor și promovarea intereselor lor profesionale, economice și sociale, formând sindicate.

3.6. PROTECȚIA PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE ȘI INDUSTRIALE

În România, drepturile de proprietate intelectuală sunt protejate prin diverse acte legislative aplicabile în mod specific pentru fiecare categorie de drepturi de proprietate intelectuală. În acest context, se poate spune că drepturile de proprietate intelectuală prezintă mare importanță, scopul legislației în domeniu fiind protejarea produsului inteligenței umane și în același timp garantarea beneficiului consumatorilor de a se folosi de aceste produse.

Tabelul 7. Legislația specifică drepturilor de proprietate intelectuală

Drept de autor	Reglementat prin
Invenții	Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție, republicată
Modele de utilitate	Legea nr. 350/2007 privind modelele de utilitate, cu modificările ulterioare
Mărci comerciale și indicații geografice	Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice, republicată, cu modificările ulterioare
Desene sau modele industriale	Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor, republicată
Topografiile produselor semiconductoare	Legea nr. 16/1995 privind protecția topografiilor produselor semiconductoare, republicată
Drepturile de autor	Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată, cu modificările și completările ulterioare

Cadrul juridic românesc privind drepturile de proprietate intelectuală a fost armonizat treptat cu legislația europeană corespunzătoare (directivele UE relevante și regulamentele UE) și, în general, cu reglementările prevăzute în tratatele și convențiile internaționale. Cele mai importante regulamente UE care sunt direct aplicabile în România sunt următoarele:

- Regulamentul (UE) nr. 1.001/2017 al Parlamentului European și al Consiliului privind marca Uniunii Europene; și
- Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului privind desenele sau modelele industriale comunitare.

3.7. MEDIUL CONCURENȚIAL ȘI ALTE REGLEMENTĂRI

Mediul concurențial din România a presupus o dezvoltare odată cu aderarea la Uniunea Europeană. Astfel, legislația specifică domeniului concurenței este puternic ancorată la standardele europene: cadrul de analiză de fond, reglementările secundare și practicile de punere în aplicare a legislației sunt în mare parte în conformitate cu modelul legislativ european în domeniu.

Legislația internă relevantă o constituie Legea concurenței nr. 21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și reglementările secundare emise de Consiliul Concurenței. Acesta este un organism autonom care administrează și pune în aplicare Legea concurenței și care are drept scop protecția, menținerea și stimularea concurenței și a unui mediu concurențial normal, în vederea promovării intereselor consumatorilor⁹. Legea concurenței se aplică, sub rezerva anumitor condiții, tuturor societăților în legătură cu activitățile desfășurate în România sau în afara României, dacă aceste activități au efect asupra concurenței.

⁹ <http://www.consiliulconcurentei.ro/ro/despre-noi.html>

În ceea ce privește ajutorul de stat, principalul document care reglementează procedurile naționale în domeniu este Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2014, cu modificările și completările ulterioare.

Legea concurenței se aplică actelor și faptelor care au ca obiect sau au ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței pe piața românească, săvârșite de întreprinderi sau asociații de întreprinderi (persoane fizice sau juridice de cetățenie, respectiv de naționalitate română sau străină) sau de autorități și instituții ale administrației publice centrale sau locale. Pe scurt, Legea concurenței interzice:

- înțelegerile anticoncurențiale;
- abuzul de poziție dominantă;
- concentrările economice prin care se creează sau se consolidează o poziție dominantă;
- orice acțiuni ale organelor administrației publice centrale sau locale care au ca obiect sau au ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței, în special prin:
 - luarea de decizii prin care se limitează libertatea comerțului sau autonomia întreprinderilor;
 - stabilirea de condiții discriminatorii pentru activitatea întreprinderilor.

Înțelegerile anticoncurențiale

Conform art. 5 alin. (1) din Legea concurenței, sunt interzise orice înțelegeri între întreprinderi, decizii ale asociațiilor de întreprinderi și practici concertate, care au ca obiect sau au ca efect restrângerea, împiedicarea ori denaturarea concurenței pe piața românească sau pe o parte a acesteia. Cele mai frecvente și investigate înțelegeri anticoncurențiale sunt cartelurile, care pot fi definite ca acorduri secrete încheiate între agenți economici concurenți, ce au ca obiect fixarea de prețuri, limitarea producției, împărțirea piețelor, alocarea clienților și teritoriilor etc.

Abuzul de poziție dominantă

Potrivit art. 6 din Legea concurenței, este interzisă folosirea în mod abuziv de către una sau mai multe întreprinderi a unei poziții dominante deținute pe piața românească sau pe o parte substanțială a acesteia prin recurgerea la fapte anticoncurențiale, care au ca obiect sau pot avea ca efect afectarea activității economice ori prejudicierea consumatorilor. Aceste practici abuzive pot consta în special în impunerea prețului de vânzare, a tarifelor, refuzul de a trata cu anumiți agenți economici, limitarea producției.

Concentrările economice

De asemenea, conform aceluiași act normativ, sunt interzise concentrările economice care pot ridica obstacole semnificative în calea concurenței efective pe piața românească sau pe o parte a acesteia, în special ca urmare a creării sau consolidării unei poziții dominante. În sfera noțiunii de concentrare economică sunt incluse următoarele categorii de operațiuni: fuziunile, achizițiile și crearea de societăți în comun concentrative. Operațiunile de concentrare economică în cazul cărora cifra de afaceri a întreprinderilor implicate depășește pragul valoric prevăzut de lege trebuie notificate la Consiliul Concurenței.

Diferitele acte de concurență neloială sunt reglementate de Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale, cu modificările și completările ulterioare. Acest act normativ include clauze privind utilizarea incorectă a denumirilor comerciale, a secretelor comerciale, a materialelor de ambalare și a altor active proprietare.

CAPITOLUL 4.

CONSTITUIREA UNEI AFACERI ÎN ROMÂNIA

4.1. FORME DE ORGANIZARE A AFACERILOR

Așa cum am precizat, în România, legislația primară în ce privește societățile este Legea nr. 31/1990, conform căreia pot fi constituite următoarele tipuri de societăți:

- în nume colectiv;
- în comandită simplă;
- pe acțiuni;
- în comandită pe acțiuni; și
- cu răspundere limitată.

Cel mai des întâlnite forme de organizare sunt societățile cu răspundere limitată și cele pe acțiuni, fapt pentru care le vom analiza în detaliu.

Societatea cu răspundere limitată

Acest tip de societate se poate constitui prin actul de voință al unei singure sau mai multor persoane. În societatea cu răspundere limitată, numărul asociaților nu poate fi mai mare de 50. Capitalul social al unei astfel de societăți trebuie vărsat integral la data constituirii capitalului social subscris, nu poate fi mai mic de 200 lei și se divide în părți sociale egale, care nu pot fi mai mici de 10 lei. Părțile sociale pot fi transmise între asociați, dar nu pot fi reprezentate prin titluri negociabile.

Transmiterea părților sociale trebuie înscrisă în registrul comerțului și în registrul de asociați al societății. În cazul în care într-o societate cu răspundere limitată părțile sociale sunt ale unei singure persoane, valoarea aportului în natură va fi stabilită pe baza unei expertize de specialitate. Fiecare parte socială dă dreptul la un vot. Această persoană, în calitate de asociat unic, are drepturile și obligațiile ce revin, potrivit Legii societăților, adunării generale a asociaților. Dacă este administrator, asociatului îi revin și obligațiile prevăzute de lege pentru această calitate. Hotărârile asociaților se iau în adunarea generală.

Societatea este administrată de unul sau mai mulți administratori, asociați sau neasociați, numiți prin actul constitutiv sau de adunarea generală. Administratorii sunt obligați să convoace adunarea asociaților la sediul social, cel puțin o dată pe an sau de câte ori este necesar.

Adunarea generală a asociaților are următoarele **obligații** principale:

- să aprobe situația financiară anuală și să stabilească repartizarea profitului net;
- să desemneze administratorii și cenzorii, să îi revoce/demită și să le dea descărcare de activitate, precum și să decidă contractarea auditului financiar, atunci când acesta nu are caracter obligatoriu, potrivit legii;
- să decidă urmărirea administratorilor și cenzorilor pentru daunele pricinuite societății, desemnând și persoana însărcinată să o exercite;
- să modifice actul constitutiv.

Este de reținut și faptul că asociații în societatea cu răspundere limitată răspund numai până la concurența capitalului social subscris. Societatea trebuie să țină, prin grija administratorilor, un registru al asociaților, în care se vor înscrie, după caz, numele și prenumele, denumirea, domiciliul sau sediul fiecărui asociat, partea acestuia din capitalul social, transferul părților sociale sau orice altă modificare privitoare la acestea.

☑ Societatea pe acțiuni

Societatea pe acțiuni se constituie prin contract de societate și statut. Constituirea acestui tip de societate presupune existența a cel puțin doi acționari și un capital social de cel puțin 90.000 lei, împărțit în acțiuni. Potrivit legii, guvernul va putea modifica, cel mult o dată la doi ani, valoarea minimă a capitalului social, ținând seama de rata de schimb, astfel încât acest quantum să reprezinte echivalentul în lei al sumei de 25.000 euro. Acțiunile, după modul de transmitere, pot fi nominative sau la purtător, iar valoarea lor nominală nu poate fi mai mică de 0,1 lei. Orice acțiune plătită dă dreptul la un vot în adunarea generală, dacă prin actul constitutiv nu s-a prevăzut altfel. În plus, o acțiune conferă și alte drepturi deținătorului său, precum dreptul de a fi informat, subscrierea preferențială de acțiuni, primirea de dividende și de a se opune deciziilor societății.

Pot fi emise și acțiuni preferențiale cu dividend prioritar fără drept de vot, ce conferă titularului:

- dreptul la un dividend prioritar prelevat asupra beneficiului distribuibil al exercițiului financiar, înaintea oricărei alte prelevări;
- drepturile recunoscute acționarilor cu acțiuni ordinare, inclusiv dreptul de a participa la adunarea generală, cu excepția dreptului de vot.

Societatea pe acțiuni se constituie prin subscrierea integrală și simultană a capitalului social de către semnatarii actului constitutiv sau prin subscripție publică. Capitalul social vărsat la constituirea prin subscriere integrală și simultană nu va putea fi mai mic de 30% din cel subscris. Diferența de capital social subscris va fi vărsată:

- pentru acțiunile emise pentru un aport în numerar, în termen de 12 luni de la data înmatriculării societății;
- pentru acțiunile emise pentru un aport în natură, în termen de cel mult doi ani de la data înmatriculării.

Asociații sunt responsabili în limita aportului depus. O societate pe acțiuni este guvernată de adunarea generală a acționarilor, care poate fi ordinară sau extraordinară. Adunarea ordinară se întrunește cel puțin o dată pe an, în cel mult cinci luni de la încheierea exercițiului financiar, pentru a discuta, aproba sau modifica situațiile financiare anuale, pe baza rapoartelor prezentate de consiliul de administrație, respectiv de directorat și de consiliul de supraveghere, de cenzori sau, după caz, de auditorul financiar, și pentru a fixa dividendul. La nevoie, aceasta se poate întruni și cu alte ocazii, precum stabilirea bugetului de venituri și cheltuieli și, după caz, a programului de activitate, pentru exercițiul financiar următor, numirea sau demiterea auditorului financiar etc. Hotărârile adunării generale ordinare se iau cu majoritatea voturilor exprimate.

Conducerea societății pe acțiuni este asigurată de unul sau mai mulți directori, dintre care unul este director general. Directorii pot fi numiți dintre administratori sau din afara consiliului de administrație.

Administrația societății depinde de sistemul adoptat: unitar sau dualist. În sistemul unitar, societatea pe acțiuni este administrată de unul sau mai mulți administratori, numărul acestora fiind întotdeauna impar. Când sunt mai mulți administratori, ei constituie un consiliu de administrație. Administratorii sunt desemnați de adunarea generală ordinară a acționarilor, cu excepția primilor administratori, care sunt numiți prin actul constitutiv. Pe durata îndeplinirii mandatului, administratorii nu pot încheia cu societatea un contract de muncă, ci unul de mandat.

În sistemul dualist, prin actul constitutiv se poate stipula că societatea pe acțiuni este administrată de un directorat și de un consiliu de supraveghere. Directoratul își exercită atribuțiile sub controlul consiliului de supraveghere. Societățile pe acțiuni pot emite obligațiuni.

☑ Societatea în nume colectiv

Societatea în nume colectiv se constituie prin contract de societate. Asociații sunt obligați să verse integral la data constituirii capitalul social subscris. Asociații în societatea în nume colectiv răspund nelimitat și solidar pentru obligațiile sociale și pentru operațiunile îndeplinite în numele societății de persoanele care o reprezintă. Hotărârea judecătorească obținută împotriva societății este opozabilă fiecărui asociat.

Dreptul de a reprezenta societatea aparține fiecărui administrator, în afară de o stipulație contrară în actul constitutiv. Pentru aprobarea situației financiare anuale și pentru deciziile referitoare la introducerea acțiunii în răspunderea administratorilor este necesar votul asociaților reprezentând majoritatea capitalului social.

Niciun asociat nu poate lua din fondurile societății mai mult decât i s-a fixat pentru cheltuielile făcute sau pentru cele pe care urmează să le facă în interesul societății. Cesiunea aportului de capital social este posibilă dacă a fost permisă prin actul constitutiv.

Societatea în comandită simplă

Acest tip de societate se constituie prin contract de societate. Aportul trebuie vărsat integral la data constituirii capitalului social subscris. Asociații comandați răspund nelimitat și solidar pentru obligațiile sociale. Asociații comanditari răspund numai până la concurența capitalului social subscris.

Administrația societății în comandită simplă se încredințează unuia sau mai multor asociați comandați. Comanditarul poate încheia operațiuni în contul societății numai pe baza unei procuri speciale pentru operațiuni determinate, dată de reprezentanții societății și înscrisă în registrul comerțului. Niciun asociat nu poate lua din fondurile societății mai mult decât i s-a fixat pentru cheltuielile făcute sau pentru cele pe care urmează să le facă în interesul societății.

Societatea în comandită pe acțiuni

Regulile aplicabile societății pe acțiuni administrate în sistem unic sunt valabile și pentru această formă de organizare. Principalele diferențe constau în faptul că obligațiile societății sunt garantate de activele societății și în răspunderea nelimitată și solidară a asociaților comandați.

Asociații comanditari răspund numai până la concurența capitalului social subscris.

Administrarea societății este încredințată unuia sau mai multor asociați comandați. Aceștia nu pot lua parte la deliberările adunărilor generale pentru alegerea cenzorilor sau, după caz, a auditorului financiar, chiar dacă dețin acțiuni ale societății. Capitalul social al societății în comandită pe acțiuni nu poate fi mai mic de 90.000 lei și trebuie vărsat integral la data constituirii capitalului social subscris.

4.2. SUCURSALELE ȘI FILIALELE SOCIETĂȚILOR STRĂINE

Filialele

Filialele sunt societăți care se înființează într-una dintre formele menționate de art. 2 din Legea societăților, prezentate anterior. Astfel, filiala din România a unei societăți străine are personalitate juridică proprie (română), distinctă de societatea-mamă din străinătate, dar se află sub controlul societății-mamă.

De regulă, filiala unei societăți străine se înființează în România cu respectarea reglementărilor românești, dar cu condiția ca acest drept să fie recunoscut societății-mamă de către legea statutului său organic. Filiala implantată în străinătate are o naționalitate proprie, distinctă de a societății comerciale care a înființat-o. Filiala posedă un patrimoniu propriu, delimitat în ansamblul patrimoniului societății, și încheie contracte cu terții în nume propriu, fiind și titulara unuia sau mai multor conturi bancare proprii.

Sucursalele

Potrivit art. 43 din Legea societăților, sucursalele sunt dezmembrăminte fără personalitate juridică ale societăților și se înmatriculează, înainte de începerea activității lor, în registrul comerțului din județul unde vor funcționa. Statutul organic al sucursalei este supus legii naționale a societății străine care a înființat-o, identificabilă ca atare prin raportare la sediul social al acesteia. Aceasta este încadrată în categoria sediilor secundare ale societăților străine în România.

Deși nu are patrimoniu propriu, o sucursală beneficiază totuși de un capital propriu, o masă de bunuri care îi este afectată în întregime. Ea poate efectua acte juridice numai pe seama societății-mamă. Sucursala unei societăți străine în România nu are naționalitate română, ci naționalitatea societății-mamă, fiind supusă legii naționale a acesteia.

Sucursala este dependentă față de societatea-mamă în principal prin faptul că ea se constituie cu capital integral al societății-mamă. Neavând un patrimoniu distinct, sucursala nu are creditori și debitori proprii, iar în raporturile juridice cu terții acționează numai pe seama societății-mamă, fie în numele acesteia, fie în cadrul unei relații specifice de comision.

Așa cum am menționat, înainte de începerea activității lor, sucursalele se înmatriculează în registrul comerțului din județul unde vor funcționa. Activitățile desfășurate de sucursală nu pot exceda obiectul de activitate al societății-mamă. Conform legii, societățile străine care dețin o sucursală în România sunt incluse în categoria persoanelor juridice străine care își desfășoară activitatea printr-un sediu permanent în România.

Printre altele, pentru înființarea unei sucursale sunt necesare următoarele documente:

- actul constitutiv și statutul persoanei juridice din străinătate, împreună cu toate modificările acestor documente sau actul constitutiv actualizat;
- documente care să ateste sediul social al persoanei juridice din străinătate, obiectul de activitate al acesteia și, cel puțin anual, valoarea capitalului subscris, în cazul sucursalelor persoanei juridice din state care nu sunt membre ale Uniunii Europene sau participante la Spațiul Economic European;
- un certificat, în traducere certificată, de la registrul în care este înmatriculată persoana juridică din străinătate, care să ateste existența societății;
- anual, situațiile financiare ale persoanei juridice din străinătate, aprobate, verificate și publicate potrivit legislației statului în care aceasta are sediul social, care vor fi supuse aceluiași formalități de publicitate prevăzute pentru situațiile financiare ale societăților persoane juridice române;
- situațiile financiare ale persoanei juridice din străinătate, auditate și publicate în conformitate cu legislația statului membru care guvernează persoana juridică din străinătate, în cazul în care persoana juridică din străinătate care deschide o sucursală în România are sediul social într-un stat membru al Uniunii Europene;
- situațiile financiare ale operatorului economic din străinătate, auditate și publicate în conformitate cu legea din România, cu excepția cazului în care legea care guvernează persoana juridică din străinătate prevede reguli contabile echivalente celor aflate în vigoare în Uniunea Europeană, în cazul în care persoana juridică din străinătate care deschide o sucursală în România nu este guvernată de legea unui stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European;
- dovada sediului sucursalei.

Reprezentanțele

Reprezentanța este un sediu secundar al societății-mamă din străinătate, lipsit de personalitate juridică proprie, care nu are capital distinct de cel al societății-mamă și care poate efectua numai operațiuni de reprezentare a acesteia față de partenerii săi comerciali din România. Reprezentanțele nu au capital propriu, ci numai bunuri necesare pentru desfășurarea activităților de reprezentare în țară.

Conform legislației din România, reprezentanțele nu se înregistrează în registrul comerțului. Cu toate acestea, procedura de constituire a reprezentanțelor în România este supusă legii românești și constă într-o cerere de obținere a autorizației de funcționare. De regulă, autorizația se eliberează pentru un an calendaristic, respectiv până la data de 31 decembrie a anului în care s-a emis. Autorizația se poate reînnoi la sfârșitul perioadei de valabilitate, la cererea societății-mamă.

În privința impozitării, reprezentanțele se supun unor prevederi speciale, potrivit cărora acestea au obligația de a plăti anual un impozit de 18.000 lei (aproximativ 4.000 euro), la cursul de schimb valutar al zilei în care se efectuează plata.

Conform legislației românești, încetarea funcționării reprezentanței are loc în trei situații:

- autorizația de funcționare este retrasă de ministerul de resort înainte de expirarea valabilității pentru următoarele motive:
 - încălcarea de către personalul reprezentanței a dispozițiilor legale de ordine publică din România;
 - depășirea obiectului de activitate stabilit prin autorizație;
 - nerespectarea obligațiilor fiscale;
- societatea-mamă încetează a mai funcționa; sau
- societatea-mamă dispune din proprie inițiativă încetarea activității reprezentanței.

4.3. ÎNFIINȚAREA UNEI AFACERI. FORMALITĂȚI

Scopul fiecărei activități este obținerea de profit. După cum este bine cunoscut, înainte de toate este importantă întocmirea unui plan de afaceri de către un specialist care cunoaște reglementările în vigoare în România (de preferat un economist sau un expert contabil).

De la început trebuie stabilit sub ce formă va activa viitoarea societate în România (filială, sucursală sau reprezentanță, care au fost deja prezentate în subcapitolul anterior). Dacă se dorește înființarea unei societăți cu personalitate juridică în România, în cele mai multe cazuri aceasta este o societate cu răspundere limitată. Amintim că în acest caz este necesar un capital social de numai 200 lei, spre deosebire de cel necesar în cazul societăților pe acțiuni, care este de minimum 90.000 lei.

Următorul pas constă în găsirea unei denumiri pentru societate și rezervarea acesteia la registrul comerțului. Procedura presupune completarea unei *Cereri de verificare disponibilitate și/sau rezervare firmă persoane juridice*. Se stabilesc, în ordinea preferințelor, trei denumiri ale societății. În cazul în care prima denumire este deja utilizată, se va verifica a doua și, ulterior, dacă este cazul, a treia.

Capitalul social

Capitalul social reprezintă investiția sau capitalul de pornire al societății. Cota de participare la capitalul social influențează participarea asociaților la beneficiile societății sau la acoperirea pierderilor acesteia, fără ca acest lucru să fie însă definitoriu. Potrivit Legii societăților, în cazul societăților cu răspundere limitată este obligatorie vărsarea integrală, la data constituirii, a capitalului social subscris. În cazul celor constituite cu asociat unic, dacă există aporturi în natură, se solicită în prealabil numirea de către directorul oficiului registrului comerțului de pe lângă tribunal și/sau persoana ori persoanele desemnate a unui expert contabil pentru evaluarea acestora. Cererea se depune la Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Sediul

Orice societate trebuie să aibă un sediu social. Acesta nu reprezintă întotdeauna locul de desfășurare a activității, care poate fi organizată, ulterior înființării societății, într-un alt spațiu, ce va fi declarat punct de lucru. De asemenea, nu este obligatoriu ca sediul social să fie considerat sediu fiscal. Aceste aspecte intervin însă după înființarea propriu-zisă a societății.

Sediul social poate fi considerat și un spațiu închiriat de la o terță persoană sau chiar de la unul, doi sau mai mulți dintre asociații proprietari. Nu în ultimul rând, sediul societății poate fi considerat spațiul ce urmează a fi adus ca aport în natură la înființarea societății, acest caz fiind rar întâlnit în practică. Dovada sediului se face cu copii după documentele ce stau la baza utilizării (contractul de comodat, contractul de închiriere). În cazul în care spațiul utilizat ca sediu are mai mulți proprietari, va fi nevoie de acordul în scris al coproprietarilor.

Potrivit Ordinului ministrului justiției și al președintelui ANAF nr. 492/C-205/2012 pentru aprobarea Procedurii de solicitare și emitere, în format electronic, a adeverinței privind înregistrarea documentului care atestă dreptul de folosință asupra spațiului cu destinație de sediu social și a certificatului pentru spațiul cu destinație de sediu social, sunt obligatorii existența certificatului pentru spațiul cu destinație de sediu social și înregistrarea documentului care atestă dreptul de folosință asupra spațiului cu destinația de sediu social. Astfel, încheierea contractului de comodat sau de închiriere trebuie urmată de înregistrarea acestuia la Administrația Finanțelor Publice, condiție obligatorie pentru obținerea certificatului mai sus menționat.

Administrarea societății

Un alt aspect important este stabilirea, din rândurile asociaților, a unui administrator. Există și posibilitatea ca administratorul numit să fie o terță parte, fără participare la înființarea noii societăți. Așa cum am mai menționat, societatea pe acțiuni este administrată de unul sau mai mulți administratori, numărul acestora fiind întotdeauna impar. Când sunt mai mulți administratori, ei constituie un consiliu de administrație. Societățile pe acțiuni ale căror situații financiare anuale fac obiectul unei obligații legale de auditare sunt administrate de cel puțin trei administratori.

☑ **Vectorul fiscal**

Vectorul fiscal definește obligațiile fiscale permanente ale societății. Informații detaliate despre regulile fiscale aplicabile societăților persoane juridice române se regăsesc în capitolul dedicat fiscalității. De regulă, dacă societatea are o cifră de afaceri mai mică de 1.000.000 euro, impozitul va fi calculat în funcție de veniturile realizate. Odată cu depășirea acestui plafon, se va impozita profitul obținut.

Dacă societatea urmează să aibă personal angajat, se poate opta încă de la înființare pentru includerea în vectorul fiscal a impozitului pe salarii, a taxelor și contribuțiilor salariale. În funcție de activitatea prestată de societate, se mai pot datora accize, impozit pentru țigheul din producția internă, taxa pe jocuri de noroc, redevențe miniere sau petroliere.

În ceea ce privește taxa pe valoarea adăugată, asociații pot opta pentru înființarea unei societăți neplătitoare sau a uneia plătitoare de taxă. Această opțiune este valabilă cât timp societatea realizează o cifră de afaceri care nu depășește 300.000 lei. Odată depășit acest plafon, societatea este obligată să se înregistreze ca plătitoare de TVA dacă a fost neplătitoare de taxă.

☑ **Actul constitutiv al societății**

În cazul în care societatea se înființează prin actul de voință al unei singure persoane, se întocmește obligatoriu statutul societății. Dacă la înființarea societății participă doi sau mai mulți asociați, este obligatorie întocmirea atât a statutului, cât și a contractului de societate, care pot fi încheiate sub forma unui înscris unic, denumit act constitutiv. Denumirea de act constitutiv poate fi folosită și atunci când se încheie numai contract de societate sau numai statut. În cazurile în care cele două constituie acte distincte, statutul va cuprinde datele de identificare ale asociaților și clauze reglementând organizarea, funcționarea și desfășurarea activității societății.

Contractul de societate reprezintă în fapt înțelegerea părților referitoare în special la participarea fiecărui asociat și la ponderea în ceea ce privește beneficiile/pierderile rezultate ca urmare a desfășurării activității societății. Actul constitutiv se încheie sub semnătură privată, se semnează de toți asociații sau, în caz de subscripție publică, de fondatori. Forma autentică a actului constitutiv este obligatorie atunci când printre bunurile subscrise ca aport la capitalul social se află un teren. Actul constitutiv dobândește dată certă prin depunerea la oficiul registrului comerțului.

Nu există o formă standardizată a actului constitutiv al societății, însă Legea societăților impune un minim necesar de informații, respectiv:

- datele de identificare a asociaților. La societățile în comandită simplă se vor arăta și asociații comandați;
- forma, denumirea și sediul social;
- obiectul de activitate al societății, cu precizarea domeniului și a activității principale;
- capitalul social, cu menționarea aportului fiecărui asociat, în numerar sau în natură, valoarea aportului în natură și modul evaluării. La societățile cu răspundere limitată se vor preciza numărul și valoarea nominală a părților sociale, precum și numărul părților sociale atribuite fiecărui asociat pentru aportul său;
- asociații care reprezintă și administrează societatea sau administratorii neasociați, datele lor de identificare, puterile ce li s-au conferit și dacă ei urmează să le exercite împreună sau separat;
- în cazul societăților cu răspundere limitată, dacă sunt numiți cenzori sau auditor financiar, datele de identificare ale primilor cenzori, respectiv ale primului auditor financiar;
- partea fiecărui asociat la beneficii și la pierderi;
- sediile secundare – sucursale, agenții, reprezentanțe sau alte asemenea unități fără personalitate juridică, atunci când se înființează odată cu societatea, sau condițiile pentru înființarea lor ulterioară, dacă se are în vedere o atare înființare;
- durata societății;
- modul de dizolvare și de lichidare a societății.

Dovada depunerii capitalului social

Înainte de începerea procedurilor de înregistrare la registrul comerțului este necesară depunerea, de către asociați, a părților corespunzătoare din capitalul social, potrivit înțelegerii care a stat la baza întocmirii actului constitutiv. Aportul în numerar la capitalul social se poate vărsa la orice instituție bancară.

Caziere fiscale

Pentru înființarea unei societăți sunt necesare certificatele de cazier fiscal pentru asociații sau reprezentanții legali ai acesteia, care au domiciliul/reședința/sediul în România, sau pentru persoanele fizice sau juridice străine, care au această calitate și sunt înregistrate fiscal în România, sau declarația autentică pe propria răspundere a persoanei fizice cetățean străin în nume propriu sau ca reprezentant al persoanei juridice străine, care nu este înregistrată fiscal în România, din care să rezulte că nu are datorii fiscale, în original și, după caz, traducerea realizată de un traducător autorizat a cărui semnătură să fie legalizată de un notar public.

Specimenul de semnătură

Potrivit legii, reprezentanții unei societăți, administratorii, conducătorii sucursalei sunt obligați să depună semnăturile lor la Oficiul Național al Registrului Comerțului. Pentru depunerea specimenului de semnătură se completează un formular tip. Pentru dovedirea specimenului de semnătură, persoana respectivă va semna în prezența judecătorului delegat sau a conducătorului oficiului ori a înlocuitorului acestuia, care va certifica semnătura.

În absența semnatarului se poate prezenta un specimen legalizat de notarul public.

Depunerea dosarului la Oficiul Național al Registrului Comerțului

După realizarea pașilor anteriori se completează dosarul ce urmează a fi depus la Oficiul Național al Registrului Comerțului, în vederea înregistrării în registrul comerțului, a înregistrării fiscale și a autorizării funcționării societății. Pentru a întocmi un dosar complet, în vederea identificării tuturor documentelor necesare, trebuie consultat site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului – www.onrc.ro.

Obligații privind contabilitatea

Potrivit Legii contabilității nr. 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, obligația de a organiza și conduce contabilitatea proprie revine regiilor autonome, societăților comerciale, instituțiilor publice, societăților cooperatiste, asociațiilor și celorlalte persoane juridice, precum și persoanelor fizice care au calitatea de comerciant. Răspunderea pentru organizarea și ținerea contabilității revine administratorului sau altor persoane însărcinate cu gestiunea patrimoniului.

În ceea ce privește acest aspect, recomandăm societăților să apeleze la un expert contabil membru al Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România (CECCAR), organism care gestionează profesia contabilă în interes public.

Auditul situațiilor financiare

Situațiile financiare ale societăților supuse obligației legale de auditare vor fi auditate de auditori financiari – persoane fizice sau juridice, în condițiile prevăzute de reglementările contabile în vigoare. La societățile ale căror situații financiare anuale nu sunt supuse auditului financiar potrivit legii, adunarea generală ordinară a acționarilor poate hotărî contractarea auditului financiar sau numirea cenzorilor, după caz. Societatea pe acțiuni va avea un număr impar de cenzori, cel puțin trei, dacă prin actul constitutiv nu se prevede un număr mai mare, și un supleant. Cenzorii sunt aleși de adunarea generală a acționarilor. Durata mandatului lor este de trei ani și pot fi realeși.

4.4. FACILITĂȚI ȘI SUBVENȚII

Conform legislației din România, societățile care angajează anumite categorii de persoane pot primi diverse facilități și subvenții.

☑ **Facilități fiscale**

Potrivit Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, anumite categorii de angajați sunt scutite de la plata impozitului pe veniturile din salarii, ceea ce reprezintă de multe ori o facilitate fiscală pentru angajator, prin reducerea costurilor. Astfel, în categoria persoanelor scutite intră:

- persoanele fizice care desfășoară activități de creare de programe pentru calculator;
- persoanele fizice care desfășoară activități de cercetare-dezvoltare și inovare;
- persoanele fizice care desfășoară activități sezoniere pe bază de contract individual de muncă încheiat pe o perioadă de 12 luni;
- persoanele fizice cu handicap grav sau accentuat.

☑ **Stimulente pentru angajarea elevilor și studenților**

Conform Legii nr. 72/2007 privind stimularea încadrării în muncă a elevilor și studenților, cu modificările ulterioare, angajatorul care încadrează în muncă elevi și studenți pe perioada vacanțelor beneficiază, pentru fiecare dintre aceștia, de un stimulent financiar lunar. Stimulentul se acordă la cererea angajatorului, iar perioada maximă de acordare a acestuia este de 60 de zile lucrătoare într-un an calendaristic.

☑ **Stimulente pentru încadrarea în muncă a șomerilor prin subvenționarea locurilor de muncă**

Conform Legii nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, se pot subvenționa cheltuielile cu forța de muncă efectuate în cadrul realizării unor programe care au ca scop ocuparea temporară a forței de muncă din rândul șomerilor, pentru executarea de lucrări și activități de interes pentru comunitățile locale. Astfel, pot fi subvenționate următoarele categorii de servicii:

- servicii publice de refacere și întreținere a infrastructurii, de ecologizare și de realizare a unor lucrări edilitare, organizate de autoritățile publice locale, de firme private sau organizații neguvernamentale, cu avizul administrației publice locale;
- servicii sociale care cuprind activități de îngrijire la domiciliu a copiilor, bolnavilor, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, organizate de autoritățile publice locale, organizații neguvernamentale și alte organisme, în condițiile legii.

Subvențiile se acordă angajatorilor cărora li s-au atribuit contracte pe o perioadă de cel mult 12 luni pentru fiecare persoană încadrată, din rândul șomerilor, cu contract individual de muncă pe perioadă determinată de cel mult 12 luni.

Angajatorii care încadrează în muncă, pe durată nedeterminată, absolvenți ai unor instituții de învățământ primesc lunar, pe o perioadă de 12 luni, un stimulent diferențiat în funcție de ultimul ciclu absolvit de angajat. Angajatorii care încadrează în muncă pe durată nedeterminată absolvenți din rândul persoanelor cu handicap primesc lunar, pentru fiecare absolvent, pe o perioadă de 18 luni respectivul stimulent. Valoarea stimulentului este stabilită de cele mai multe ori anual.

Angajatorii care încadrează în muncă, pe perioadă nedeterminată, șomeri în vârstă de peste 45 de ani sau șomeri care sunt părinți unici susținători ai familiilor monoparentale primesc lunar, pe o perioadă de 12 luni, un stimulent financiar, cu obligația menținerii raporturilor de muncă sau de serviciu cel puțin 18 luni. De asemenea, valoarea stimulentului este stabilită de cele mai multe ori anual.

Totodată, angajatorii care încadrează în muncă, potrivit legii, șomeri care, în termen de cinci ani de la data angajării, îndeplinesc condițiile pentru a se pensiona beneficiază lunar, pe perioada angajării, până la data îndeplinirii condițiilor de pensionare, de un stimulent financiar. Și în acest caz valoarea stimulentului este stabilită de cele mai multe ori anual.

CAPITOLUL 5.

CONTABILITATE ȘI FINANȚE

5.1. CONTABILITATEA ÎN ROMÂNIA ȘI LEGEA CONTABILITĂȚII

În ultimii zeci de ani, contabilitatea din România a fost supusă unui proces continuu de schimbare în scopul îmbunătățirii, simplificării și adaptării sale la cerințele mediului economic, precum și al armonizării cu directivele europene și standardele internaționale.

Principalul act normativ care reglementează sistemul contabil este Legea contabilității nr. 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare. În perioada următoare apariției acestei legi, o serie de acte normative au fost adoptate pentru armonizarea legislației naționale cu cea europeană și cea internațională. În prezent, cea mai mare parte a societăților aplică reglementările contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1.802/2014, cu modificările și completările ulterioare, ce transpune prevederile Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului. Un număr mult mai redus de societăți, în principal cele ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată, aplică reglementările contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 2.844/2016, cu modificările și completările ulterioare.

Aceste reglementări se aplică împreună cu Legea contabilității, precum și cu alte prevederi legale aplicabile, în scopul asigurării unui grad ridicat de transparență și comparabilitate a situațiilor financiare anuale.

Conform Legii contabilității, societățile comerciale, asociațiile și celelalte persoane juridice cu și fără scop patrimonial au obligația să organizeze și să conducă contabilitatea financiară în partidă dublă și să întocmească situații financiare anuale, potrivit reglementărilor contabile aplicabile.

Subunitățile fără personalitate juridică din România care aparțin unor persoane juridice cu sediul în străinătate au obligația de a organiza și conduce contabilitatea proprie fără a întocmi situații financiare anuale pentru activitatea lor.

Persoanele fizice care desfășoară activități producătoare de venit, definite de Codul fiscal, ale căror venituri sunt determinate în sistem real au obligația de a conduce evidența contabilă pe baza regulilor contabilității în partidă simplă sau, la opțiunea acestora, pe baza regulilor contabilității în partidă dublă.

Contabilitatea se ține în limba română și în moneda națională. Excepție fac operațiunile efectuate în valută, a căror contabilitate se ține atât în moneda națională, cât și în valută.

Deținerea, cu orice titlu, de elemente de natura activelor și datoriilor, precum și efectuarea de operațiuni economico-financiare, fără să fie înregistrate în contabilitate, sunt interzise.

Contabilitatea se organizează și se conduce, de regulă, în compartimente distincte, conduse de directorul economic, contabilul-șef sau altă persoană împuternicită să îndeplinească această funcție, sau prin externalizare, pe bază de contracte de prestări de servicii în domeniul contabilității, încheiate cu persoane fizice sau juridice membre ale Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România.

5.2. CECCAR ȘI ROLUL EXPERTULUI CONTABIL ȘI AL CONTABILULUI AUTORIZAT

Profesia contabilă din România este reglementată prin Ordonanța Guvernului nr. 65/1994 privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Cu o istorie de aproape un secol, Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România este organismul care gestionează profesia contabilă din țara noastră. Organizație profesională fără scop patrimonial, cu statut de persoană juridică de utilitate publică și autonomă, CECCAR este reprezentat în toate județele țării prin filiale teritoriale.

CECCAR este singura autoritate competentă care organizează și monitorizează activitatea experților contabili și a contabililor autorizați, precum și a societăților de expertiză contabilă și de contabilitate. Corpul susține și promovează practicile profesionale de înaltă calitate printr-o grijă deosebită pentru competența, aptitudinile și etica celor implicați în profesie și pentru respectarea de către aceștia a principiului independenței profesionale și a cerințelor de pregătire impuse de norme.

Beneficiind de recunoaștere internațională și europeană atestată prin calitatea sa de membru al unor importante organisme internaționale și continentale de profil, CECCAR urmărește dezvoltarea profesională a membrilor săi, astfel încât aceștia să servească interesul public și să pună bazele unei economii solide și orientate spre progres. Prin activitatea membrilor săi, Corpul sprijină manifestarea abilităților antreprenoriale și contribuie la asigurarea unui climat de afaceri favorabil pentru întreprinderile mici și mijlocii în România.

Potrivit legislației românești, situațiile financiare anuale și raportările contabile ale persoanelor juridice se semnează de către directorul economic, contabilul-șef sau altă persoană împuternicită să îndeplinească această funcție sau pot fi întocmite și semnate de persoane fizice sau juridice autorizate potrivit legii, membre ale Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România.

În acest sens, trecem în revistă atribuțiile experților contabili și contabililor autorizați, stabilite conform legii.

Astfel, **expertul contabil** asigură:

- organizarea, conducerea, ținerea, verificarea și supravegherea contabilității;
- servicii fiscale și de reprezentare în relația cu autoritățile fiscale;
- întocmirea și semnarea situațiilor financiare;
- servicii specifice contabilității manageriale și raportării integrate;
- expertize financiar-contabile, inclusiv cu componentă fiscală;
- evidența electronică a personalului și salarizare;
- analize și evaluări economico-financiare;
- managementul financiar-contabil și al performanței economice;
- consultanță în gestiune financiară și în contabilitate;
- controlul intern de gestiune;
- managementul riscurilor persoanelor juridice;
- asistență de specialitate pentru înființarea/reorganizarea societăților.

În ceea ce privește **contabilii autorizați**, aceștia asigură pregătirea lucrărilor în vederea întocmirii situațiilor financiare, ținerea contabilității operațiunilor economico-financiare, activități de evidență electronică a personalului și salarizare.

5.3. RAPORTĂRILE CONTABILE ANUALE ȘI ALTE OBLIGAȚII DECLARATIVE

Ministerul Finanțelor Publice elaborează și emite norme și reglementări în domeniul contabilității, planul de conturi general, modelele situațiilor financiare, registrelor și formularelor comune privind activitatea financiară și contabilă, normele metodologice privind întocmirea și utilizarea acestora.

Persoanele juridice care aplică reglementările contabile conforme cu directivele europene întocmesc situații financiare anuale, care au componentele corespunzător categoriei în care se încadrează. Încadrarea într-o categorie se face în urma analizei a trei criterii: total active, cifra de afaceri netă și numărul de salariați. Există astfel:

- microentități, care întocmesc bilanț și cont de profit și pierdere prescurtate;
- entități mici, cu un set compus din bilanț prescurtat, cont de profit și pierdere și note explicative la situațiile financiare anuale; și
- entități mijlocii și mari, care elaborează bilanț, cont de profit și pierdere, situația modificărilor capitalului propriu, situația fluxurilor de trezorerie și notele explicative la situațiile financiare anuale.

Situațiile financiare întocmite de persoanele juridice care aplică Standardele Internaționale de Raportare Financiară au componentele prevăzute de aceste norme.

Persoanele juridice fără scop patrimonial întocmesc situații financiare anuale care se compun din bilanț și contul rezultatului exercițiului.

O societate-mamă are obligația să întocmească situații financiare anuale consolidate atunci când sunt depășite criteriile de încadrare în categoria grupurilor mari prevăzute în reglementările contabile, precum și în cazul grupurilor mici și mijlocii în care una dintre entitățile afiliate este o entitate de interes public.

Situațiile financiare anuale constituie un tot unitar și sunt însoțite de raportul administratorilor, raportul de audit sau raportul comisiei de cenzori, după caz, și de propunerea de distribuire a profitului sau de acoperire a pierderii.

Pentru situațiile financiare anuale ale persoanelor juridice de interes public există obligația de a fi auditate.

Ministerul Finanțelor Publice poate stabili întocmirea și depunerea la unitățile sale teritoriale a situațiilor financiare sau a unor raportări contabile și la alte perioade decât anual, în cadrul exercițiului financiar. De exemplu, societățile care în exercițiul financiar precedent au înregistrat o cifră de afaceri mai mare de 220.000 lei au obligația să depună raportări contabile semestriale la 30 iunie.

Exercițiul financiar

Exercițiul financiar reprezintă perioada de 12 luni pentru care trebuie întocmite situațiile financiare anuale și de regulă coincide cu anul calendaristic. Acesta poate fi diferit de anul calendaristic pentru sucursalele cu sediul în România care aparțin unei persoane juridice cu sediul în străinătate, precum și pentru persoanele juridice cu sediul în România care optează pentru acest lucru. Persoanele care au un exercițiu financiar diferit de cel calendaristic trebuie să întocmească și să depună și raportări contabile anuale, suplimentar față de situațiile financiare anuale.

Reamintim că situațiile financiare anuale și raportările contabile se semnează de directorul economic, contabilul-șef sau altă persoană împuternicită să îndeplinească această funcție sau pot fi întocmite și semnate de persoane fizice sau juridice autorizate potrivit legii, membre ale Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România. Ele se semnează și de administratorul sau persoana care are obligația gestionării entității.

5.4. SISTEMUL BANCAR DIN ROMÂNIA

După cum am menționat anterior, sistemul bancar românesc prezintă o rentabilitate și o lichiditate foarte bune, care i-au permis să absoarbă, de-a lungul timpului, diferitele șocuri economice și să rămână relativ stabil. Rentabilitatea sistemului a suferit o presiune semnificativă în ultimii ani, pe măsură ce împrumuturile au crescut drastic, iar creșterea creditelor a încetinit considerabil drept consecință a unei contracții semnificative a activității economice și a aversiunii sporite la risc de către bănci, ca urmare a câtorva ani de creștere rapidă a creditelor. Pe termen scurt și mediu, stabilitatea sistemului bancar românesc depinde de capacitatea băncilor de a monitoriza și consolida calitatea portofoliilor de împrumut, precum și de angajamentul asociaților lor de a menține niveluri adecvate de finanțare și de capital.

Banca Națională a României are un rol intrinsec în menținerea stabilității financiare, date fiind responsabilitățile ce rezultă din dubla sa ipostază, de autoritate monetară și prudențială. Atribuții subsumate obiectivelor de stabilitate financiară sunt exercitate atât prin reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor aflate sub autoritatea sa, cât și prin formularea și transmiterea eficientă a măsurilor de politică monetară și supravegherea funcționării în condiții optime a sistemelor de plăți și decontări de importanță sistemică. Totodată, este necesară identificarea riscurilor și vulnerabilităților întregului sistem financiar, în ansamblul său și pe componentele sale, deoarece monitorizarea stabilității financiare este preventivă. Apariția și dezvoltarea unor disfuncționalități, precum evaluarea incorectă a riscurilor și ineficiența alocării capitalului, pot afecta stabilitatea sistemului financiar și stabilitatea economică.

5.5. INSTITUȚII BANCARE ȘI OPERAȚIUNILE DESFĂȘURATE

În România activează peste 30 de bănci comerciale. Cea mai mare este Banca Comercială Română (BCR), care a fost privatizată în anul 2006 prin vânzarea către Erste Bank of Austria și are o cotă de piață de 15,8%. A doua cea mai mare

este Banca Română pentru Dezvoltare (BRD – Société Générale), cu o cotă de piață de 13%, urmată de Banca Transilvania (12,6%), Raiffeisen Bank (8,4%) și UniCredit Bank (8,1%). Singurele bănci de stat rămase sunt CEC Bank și EximBank, care cuprind 8,3% din piață.

În principal, instituțiile bancare din România sunt implicate în activități de acceptare a depozitelor și a altor fonduri rambursabile, împrumuturi, printre care credite de consum, credite ipotecare, factoring cu sau fără recurs, finanțarea tranzacțiilor comerciale, acordarea de leasing financiar, servicii de plată, eliberarea și administrarea mijloacelor de plată, precum cecuri, bilete la ordin și altele similare, tranzacționarea instrumentelor financiare în nume propriu și în numele clienților, păstrarea în custodie și gestionarea instrumentelor financiare, emiterea de monedă electronică etc.

Instituțiile bancare din România nu pot să desfășoare activități precum acordarea de împrumuturi garantate cu acțiuni proprii ale băncii, acceptarea depozitelor și a altor fonduri rambursabile atunci când banca este în procedura de insolvență, gajarea acțiunilor proprii pentru a-și onora datoriile etc.

Supravegherea riscului de lichiditate este asigurată de Banca Națională a României. Ca atare, toate băncile trebuie să transmită către BNR situațiile financiare și alte date solicitate, în condițiile și în forma stabilite de prevederile legale în vigoare. Conform sistemului bancar din România, fiecare instituție bancară trebuie să aibă în vedere limitarea riscului de lichiditate prin diverse pârghii pe care le are la dispoziție. Fiecare bancă trebuie să aibă și să prezinte către BNR proceduri pentru monitorizarea și limitarea riscului de lichiditate.

Având în vedere că România este stat membru al UE, orice instituție bancară autorizată și supravegheată într-un stat membru al UE are dreptul să opereze în România, printr-o sucursală sau prin prestarea directă a serviciilor, fără a fi necesară o autorizație din partea BNR, cu condiția îndeplinirii anumitor formalități de notificare. Instituțiile bancare din afara UE pot opera pe teritoriul României prin filiale sau sucursale, care trebuie autorizate în prealabil de BNR.

CAPITOLUL 6.

FISCALITATE

6.1. PRINCIPALELE IMPOZITE ȘI TAXE

Codul fiscal stabilește cadrul legal privind:

- impozitele, taxele și contribuțiile sociale obligatorii care sunt venituri ale bugetului de stat, bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetului Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate, bugetului asigurărilor pentru șomaj și fondului de garantare pentru plata creanțelor salariale;
- contribuabilii care au obligația să plătească aceste impozite, taxe și contribuții sociale;
- modul de calcul și de plată a acestora;
- procedura de modificare a acestora.

Ministerul Finanțelor Publice elaborează norme metodologice, instrucțiuni și ordine în aplicarea Codului fiscal și a legilor de ratificare a convențiilor de evitare a dublei impunerii în aplicare. Totodată, cadrul legal de administrare a impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale obligatorii reglementate de Codul fiscal este stabilit prin Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare.

În ceea ce privește legislația internațională, Codul fiscal menționează că, dacă orice prevedere a Codului contravine unei prevederi a unui tratat la care România este parte, se aplică prevederea aceluși tratat. În domeniul taxei pe valoarea adăugată și al accizelor, autoritățile fiscale și alte autorități naționale trebuie să țină cont de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene.

6.2. IMPOZITAREA SOCIETĂȚILOR

În România, persoanele juridice datorează impozit pe profit în cotă standard de 16%. Acest impozit este datorat de persoanele juridice române sau cu sediul social în România, înființate potrivit legislației europene, pentru profitul impozabil obținut din orice sursă, atât din România, cât și din străinătate, precum și de persoanele juridice străine pentru rezultatul impozabil atribuibil unui sediu permanent în România.

Organizațiile nonprofit au un regim special, fiind scutite de la plata impozitului pe profit pentru activitățile noneconomice și până la maxim 15.000 euro în cazul activităților economice pe care le realizează, dar nu mai mult de 10% din veniturile totale neimpozabile obținute. Societățile care desfășoară activități de natura barurilor de noapte, cluburilor de noapte, discotecilor, cazinourilor sau pariurilor sportive datorează un impozit de minim 5% din veniturile din aceste activități, în cazul în care impozitul pe profit datorat este mai mic decât acest nivel.

Rezultatul impozabil

Ca regulă generală, profitul impozabil se calculează ca diferență între veniturile și cheltuielile dintr-un an fiscal înregistrate în contabilitate, din care se scad veniturile neimpozabile și deducerile fiscale și la care se adaugă cheltuielile nedeductibile. La stabilirea profitului impozabil se iau în calcul și alte elemente similare veniturilor și cheltuielilor. Detaliind formula de calcul pe baza informațiilor suplimentare din legislația în domeniu și a formularului 101 „Declarație privind impozitul pe profit”, rezultatul impozabil se determină astfel:

- ± Rezultat brut
- + Elemente similare veniturilor
- Elemente similare cheltuielilor
- Deduceri fiscale
- Venituri neimpozabile
- + Cheltuieli nedeductibile
- Pierdere fiscală reportată

În principal, toate veniturile obținute de un plătitor de impozit pe profit sunt venituri impozabile, cu excepția celor care sunt expres menționate în Codul fiscal ca fiind neimpozabile. Astfel, potrivit art. 23 din acest act normativ, sunt venituri neimpozabile:

- dividendele primite de la o persoană juridică română;
- dividendele primite de la o persoană juridică străină, cu respectarea anumitor condiții (procentul de deținere este de minimum 10% din capitalul social al persoanei juridice care distribuie dividendele și perioada de deținere a titlurilor este de minimum un an neîntrerupt);
- veniturile din anularea, recuperarea, inclusiv refacturarea cheltuielilor pentru care nu s-a acordat deducere, veniturile din reducerea sau anularea provizioanelor pentru care nu s-a acordat deducere, veniturile din restituirea ori anularea unor dobânzi și/sau penalități pentru care nu s-a acordat deducere, precum și veniturile reprezentând anularea rezervei înregistrate ca urmare a participării în natură la capitalul altor persoane juridice sau ca urmare a majorării capitalului social la persoana juridică la care se dețin titlurile de participare;
- veniturile din evaluarea/reevaluarea/vânzarea/cesionarea titlurilor de participare deținute la o persoană juridică română sau la o persoană juridică străină situată într-un stat cu care România are încheiată o convenție de evitare a dublei impuneri, dacă la data evaluării/reevaluării/vânzării/cesionării inclusiv contribuabilul deține pe o perioadă neîntreruptă de un an minimum 10% din capitalul social al persoanei juridice la care are titlurile de participare etc.

În vederea determinării profitului impozabil trebuie să se stabilească dacă o cheltuială este sau nu deductibilă. Din punct de vedere fiscal se delimitează distinct trei categorii de cheltuieli:

- deductibile;
- cu deductibilitate limitată;
- nedeductibile.

Pentru ca o cheltuială să fie deductibilă, trebuie ca aceasta să îndeplinească în mod cumulativ următoarele condiții:

- să existe o legătură de cauzalitate între cheltuială și activitatea economică;
- să aibă la bază documente justificative (o condiție esențială este dovedirea faptului că a fost realizată cheltuiala);
- să nu fie nedeductibilă expres prin lege;
- să nu fie deductibilă limitat expres prin lege.

În cazul cheltuielilor cu deductibilitate limitată, câteva exemple relevante privind modul în care este limitată deductibilitatea sunt:

- cheltuielile de protocol – în limita unei cote de 2%, aplicată asupra profitului contabil, la care se adaugă cheltuielile cu impozitul pe profit și cheltuielile de protocol;
- cheltuielile sociale – în limita unei cote de până la 5%, aplicată asupra valorii cheltuielilor cu salariile personalului;
- cheltuielile reprezentând tichete de masă – pentru anul 2019, limita este de 15,18 lei/zi/angajat;
- cheltuielile aferente vehiculelor rutiere motorizate care nu sunt utilizate exclusiv în scopul activității economice – în limita a 50% din valoarea cheltuielii.

O serie de cheltuieli sunt considerate nedeductibile, cum ar fi:

- cheltuielile proprii ale contribuabilului cu impozitul pe profit datorat;
- cheltuielile cu impozitele nereținute la sursă în numele persoanelor fizice și juridice nerezidente, pentru veniturile realizate din România;
- cheltuielile înregistrate în contabilitate care nu au la bază un document justificativ;
- cheltuielile aferente veniturilor neimpozabile;
- cheltuielile cu serviciile de management, consultanță, asistență sau alte prestări de servicii, pentru care contribuabilii nu pot justifica necesitatea prestării acestora în scopul activităților desfășurate și pentru care nu sunt încheiate contracte;
- pierderile înregistrate la scoaterea din evidență a creanțelor, pentru partea neacoperită de ajustări;
- cheltuielile de sponsorizare și/sau mecenat și cheltuielile privind bursele private. Aceste cheltuieli nu sunt deductibile, însă contribuabilii care efectuează astfel de cheltuieli respectând prevederile legale le pot scădea din impozitul pe profit datorat în limita minimă dintre 5% din cifra de afaceri și 20% din impozitul pe profit datorat.

Deducerile fiscale

Deducerile fiscale reprezintă sumele care se scad la calculul profitului impozabil și care nu reprezintă venituri neimpozabile sau cheltuieli deductibile înregistrate în perioada pentru care se face calculul impozitului pe profit. Conform prevederilor din Codul fiscal, sunt considerate deduceri:

- rezerva legală;
- cheltuielile cu dobânda și costurile echivalente dobânzii din punct de vedere economic;
- deducerile pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare;
- amortizarea fiscală.

Rezerva legală

Conform legislației privind societățile, din profitul lor se va prelua în fiecare an o cotă de cel puțin 5% pentru formarea fondului de rezervă, până ce acesta va atinge minimum 20% din capitalul social. Rezerva se calculează cumulat de la începutul anului și este deductibilă la calculul profitului impozabil trimestrial sau anual.

Cheltuielile cu dobânda și costurile echivalente dobânzii din punct de vedere economic

Din punctul de vedere al Codului fiscal, costurile îndatorării reprezintă cheltuielile cu dobânda aferentă tuturor formelor de datorii și alte costuri echivalente din punct de vedere economic cu dobânzile. Costurile excedentare ale îndatorării reprezintă suma cu care costurile îndatorării unui contribuabil depășesc veniturile din dobânzi și alte venituri echivalente din punct de vedere economic pe care le primește contribuabilul.

Conform Codului fiscal, un contribuabil care este o entitate independentă, în sensul că nu face parte dintr-un grup consolidat în scopuri de contabilitate financiară, și nu are nicio întreprindere asociată și niciun sediu permanent, poate deduce integral costurile excedentare ale îndatorării, în perioada fiscală în care acestea sunt suportate.

În condițiile în care contribuabilul face parte dintr-un grup, costurile excedentare ale îndatorării pot fi deduse până în limita unui plafon deductibil reprezentat de echivalentul în lei al sumei de 200.000 euro calculat la cursul de schimb comunicat de Banca Națională a României. În cazul în care costurile excedentare ale îndatorării depășesc plafonul menționat anterior, partea ce depășește poate fi dedusă limitat până la nivelul a 10% dintr-o bază de calcul. Această bază este reprezentată de diferența dintre veniturile și cheltuielile înregistrate conform reglementărilor contabile aplicabile, în perioada fiscală de referință, din care se scad veniturile neimpozabile și la care se adaugă cheltuielile cu impozitul pe profit, costurile excedentare ale îndatorării, precum și sumele deductibile reprezentând amortizarea fiscală.

Deducerile pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare

În cazul în care o entitate economică desfășoară activități de cercetare-dezvoltare, se acordă următoarele stimulente fiscale:

- deducerea suplimentară la calculul profitului impozabil, în proporție de 50%, a cheltuielilor eligibile pentru aceste activități;
- aplicarea metodei de amortizare accelerată și în cazul aparaturii și echipamentelor destinate activităților de cercetare-dezvoltare.

Amortizarea fiscală

Conform legislației fiscale în vigoare, pot fi folosite ca metode de amortizare:

- amortizarea liniară;
- amortizarea degresivă (posibilă doar în cazul anumitor active), calculată prin multiplicarea cotelor de amortizare liniară cu un coeficient care variază în funcție de durata normală de utilizare a mijlocului fix amortizabil;
- amortizarea accelerată (posibilă doar în cazul anumitor active), care nu poate depăși 50% din valoarea fiscală pentru primul an de la data intrării în patrimoniul contribuabilului a mijlocului fix, iar pentru următorii ani de utilizare, amortizarea respectă regula amortizării liniare.

☑ Declararea și plata impozitului pe profit

Declararea și plata impozitului pe profit se efectuează trimestrial, până la data de 25 inclusiv a primei luni următoare încheierii trimestrelor I-III. Definitivarea și plata impozitului pe profit aferent unui an fiscal se efectuează astfel:

Tabelul 8. Definitivarea și plata impozitului pe profit aferent unui an fiscal

Regula generală	Până la data de 25 martie inclusiv a anului următor celui pentru care se calculează impozitul
Organizațiile nonprofit Contribuabilii care obțin venituri majoritar din cultura cerealelor și a plantelor tehnice, pomicultură și viticultură	Până la data de 25 februarie inclusiv a anului următor
Persoanele juridice care se dizolvă cu lichidare în cursul anului fiscal	Până la data depunerii situațiilor financiare la organul fiscal competent din subordinea Agenției Naționale de Administrare Fiscală
Persoanele juridice care se dizolvă fără lichidare în cursul anului fiscal	Până la închiderea perioadei impozabile

☑ Declararea, reținerea și plata impozitului pe dividende

Destinația profitului contabil se decide după adunarea generală a acționarilor sau asociaților care a aprobat repartizarea profitului, prin înregistrarea sumelor reprezentând dividende convenite acționarilor sau asociaților, rezerve și alte destinații, potrivit legii. O persoană juridică română care plătește dividende către o altă persoană juridică română are obligația să rețină, să declare și să plătească impozitul pe dividende reținut către bugetul de stat. Nu se reține impozit în cazul dividendelor plătite de o persoană juridică română unei alte persoane juridice române dacă persoana care le primește deține, la data plății, minimum 10% din titlurile de participare ale celeilalte persoane juridice, pe o perioadă de un an împlinit până la data plății acestora inclusiv. Impozitul pe dividende se stabilește prin aplicarea unei cote de impozit de 5% asupra dividendului brut.

☑ Prețurile de transfer

Tranzacțiile între persoane afiliate se realizează conform principiului valorii de piață. Dosarul prețurilor de transfer (DPT) are rolul de a documenta respectarea acestui principiu de stabilire a prețurilor practicate în cadrul unor astfel de tranzacții.

Alături de Codul fiscal, principalul act normativ ce reglementează cuantumul tranzacțiilor, termenele pentru întocmire, conținutul și condițiile de solicitare a dosarului prețurilor de transfer și procedura de ajustare/estimare a prețurilor de transfer este Ordinul președintelui ANAF nr. 442/2016.

Tabelul 9. Principalele plafoane în vederea întocmirii dosarului prețurilor de transfer

Tipul contribuabililor și plafoane	Obligații
Contribuabilii mari care depășesc nivelul valoric al pragului de semnificație de: <ul style="list-style-type: none"> ≥ 200.000 euro, în cazul dobânzilor încasate/plătite pentru serviciile financiare; ≥ 250.000 euro, în cazul tranzacțiilor privind prestările de servicii primite/prestate; ≥ 350.000 euro, în cazul tranzacțiilor privind achiziții/vânzări de bunuri corporale sau necorporale. 	Să întocmească dosarul prețurilor de transfer. Să îl prezinte la solicitarea organului de inspecție fiscală, pe perioada derulării unei inspecții fiscale sau în afara unei acțiuni de inspecție fiscală.

Tipul contribuabililor și plafoane	Obligații
<p>Contribuabilii mari care nu depășesc nivelul valoric al pragului de semnificație de mai sus, dar depășesc:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ≤ 50.000 euro, în cazul dobânzilor încasate/plătite pentru serviciile financiare; • ≤ 50.000 euro, în cazul tranzacțiilor privind prestările de servicii primite/prestate; • ≤ 100.000 euro, în cazul tranzacțiilor privind achiziții/vânzări de bunuri corporale sau necorporale. 	<p>Să întocmească și să prezinte dosarul prețurilor de transfer numai la solicitarea organului fiscal, în cadrul unei acțiuni de inspecție fiscală.</p>
<p>Contribuabilii mici și mijlocii care depășesc nivelul valoric al pragului de semnificație de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ≥ 50.000 euro, în cazul dobânzilor încasate/plătite pentru serviciile financiare; • ≥ 50.000 euro, în cazul tranzacțiilor privind prestările de servicii primite/prestate; • ≥ 100.000 euro, în cazul tranzacțiilor privind achiziții/vânzări de bunuri corporale sau necorporale. 	<p>Să întocmească și să prezinte dosarul prețurilor de transfer numai la solicitarea organului fiscal, în cadrul unei acțiuni de inspecție fiscală.</p>
<p>Contribuabilii mari, mici sau mijlocii care nu depășesc nivelul valoric al pragului de semnificație de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ≤ 50.000 euro, în cazul dobânzilor încasate/plătite pentru serviciile financiare; • ≤ 50.000 euro, în cazul tranzacțiilor privind prestările de servicii primite/prestate; • ≤ 100.000 euro, în cazul tranzacțiilor privind achiziții/vânzări de bunuri corporale sau necorporale. 	<p>Nu au obligația întocmirii dosarului prețurilor de transfer, dar vor documenta respectarea principiului valorii de piață, în cadrul unei inspecții fiscale, conform regulilor generale prevăzute de reglementările financiar-contabile și fiscale în vigoare.</p>

Regimul microîntreprinderilor

Pentru a putea fi caracterizată din punct de vedere fiscal ca microîntreprindere, trebuie ca o persoană juridică să nu fi înregistrat venituri ce depășesc 1.000.000 euro, capitalul său social să fie deținut de alte persoane decât statul și autoritățile locale și să nu se aple în dizolvare cu lichidare, înregistrată în registrul comerțului sau la instanțele judecătorești.

În cazul acestor entități, impozitarea se face în funcție de venitul realizat. Cotele de impozitare pe veniturile microîntreprinderilor sunt:

- 1% din venit pentru microîntreprinderile care au cel puțin un salariat;
- 3% din venit pentru microîntreprinderile care nu au salariați.

O microîntreprindere devine plătitor de impozit pe profit dacă în cursul unui an fiscal realizează venituri mai mari de 1.000.000 euro. Calculul și plata impozitului pe profit se vor face începând cu trimestrul în care s-a depășit limita, luând în considerare veniturile și cheltuielile realizate începând cu trimestrul respectiv.

Microîntreprinderile au obligația de a declara și de a plăti impozitul pe venit trimestrial, până la data de 25 inclusiv a primei luni următoare trimestrului pentru care se calculează impozitul.

Regimul special al societăților din domeniul turismului (impozitul specific)

Acest impozit este datorat de societățile care au ca activitate principală sau secundară una sau mai multe dintre activitățile corespunzătoare codurilor CAEN 5510 – „Hoteluri și alte facilități de cazare similare”, 5520 – „Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată”, 5530 – „Parcuri pentru rulote, campinguri și tabere”, 5590 – „Alte

servicii de cazare”, 5610 – „Restaurante”, 5621 – „Activități de alimentație (catering) pentru evenimente”, 5629 – „Alte servicii de alimentație n.c.a.”, 5630 – „Baruri și alte activități de servire a băuturilor”.

Microîntreprinderile nu aplică acest impozit.

Regimul special presupune că entitățile care activează în aceste domenii vor datora un impozit calculat în alt mod decât cele prezentate anterior. Astfel:

- Restaurantele – în funcție de rangul localității unde sunt localizate, suprafața utilă comercială / de servire / de desfășurare a activității (care reprezintă suma suprafețelor saloanelor, teraselor și grădinilor de vară, conform certificatului de clasificare/autorizație) și un coeficient de sezonabilitate;
- Barurile – în funcție de rangul localității unde sunt localizate, suprafața utilă comercială / de servire / de desfășurare a activității și un coeficient de sezonabilitate;
- Hotelurile datorează un impozit pe loc de cazare/an, corespunzător categoriei și/sau tipului de structură de primire turistică menționată în certificatul de clasificare.

Plătitorii acestui impozit au obligația de a declara și de a plăti impozitul pe venit semestrial, până la data de 25 inclusiv a primei luni următoare semestrului pentru care se calculează.

6.3. IMPOZITAREA VENITURILOR PERSOANELOR FIZICE

Datorează impozit pe venit toate persoanele fizice rezidente (române sau străine) care realizează, în anumite condiții, venituri pe teritoriul României și/sau în străinătate. Conform art. 7 pct. 28 din Codul fiscal, persoana fizică rezidentă este orice persoană fizică ce îndeplinește cel puțin una dintre următoarele condiții:

- are domiciliul în România;
- centrul intereselor vitale ale persoanei este amplasat în România;
- este prezentă în România pentru o perioadă sau mai multe perioade ce depășesc în total 183 de zile, pe parcursul oricărui interval de 12 luni consecutive, care se încheie în anul calendaristic vizat;
- este cetățean român care lucrează în străinătate, ca funcționar sau angajat al României într-un stat străin.

Principalele categorii de venituri impozabile în România sunt:

- din activități independente;
- din drepturi de proprietate intelectuală;
- din salarii;
- din cedarea folosinței bunurilor;
- din investiții (dividende, dobânzi etc.);
- din pensii;
- din activități agricole;
- din premii și din jocuri de noroc;
- din transferul proprietăților imobiliare;
- alte venituri.

Cota standard de impozit este de 10%.

Impozitarea veniturilor din salarii

Conform legislației din România, sunt considerate venituri din salarii toate veniturile în bani și/sau în natură obținute de o persoană fizică rezidentă ori nerezidentă care desfășoară o activitate în baza unui contract individual de muncă. Aceste venituri sunt considerate impozabile. Totodată, sunt considerate impozabile și avantajele primite în legătură cu activitatea prestată, cum ar fi: utilizarea oricărui bun (inclusiv a unui vehicul de orice tip) din patrimoniul afacerii în scop personal, cazarea, hrana, îmbrăcămintea, personalul pentru munci casnice, precum și alte bunuri sau servicii oferite gratuit ori la un preț mai mic decât prețul pieței, abonamentele și costul convorbirilor telefonice utilizate în scop

personal, permisele de călătorie pe orice mijloace de transport, folosite în scopul personal, tichetele cadou acordate potrivit legii, cu excepția tichetelor de masă, voucherelor de vacanță și tichetelor de creșă, acordate în limita legii etc.

De asemenea, există sume ce nu sunt incluse în veniturile salariale și nu sunt impozabile, cum ar fi: ajutoarele de înmormântare, ajutoarele pentru pierderi produse în gospodăriile proprii ca urmare a calamităților naturale, ajutoarele pentru bolile grave și incurabile, ajutoarele pentru naștere, drepturile de hrană acordate de angajatori angajaților în conformitate cu legislația în vigoare, contravaloarea folosinței locuinței de serviciu, contravaloarea echipamentelor tehnice, a echipamentului individual de protecție și de lucru etc.

Contribuțiile sociale obligatorii pentru contribuabilii care obțin venituri din activități independente

Contribuțiile obligatorii datorate potrivit legii sunt:

- contribuția de asigurări sociale (CAS), reprezentând 25% din venitul brut;
- contribuția pentru asigurările sociale de sănătate (CASS), reprezentând 10% din venitul brut.

Cota de impozitare a veniturilor din salarii și impozitarea efectivă

Cota de impozitare este de 10% și se aplică asupra unei baze de impozitare calculate prin deducerea din venitul brut din salarii a următoarelor:

- contribuțiile sociale obligatorii;
- deducerea personală, dacă există;
- contribuția la fondurile de pensii private (în limita a 400 euro anual);
- contribuția la primele de asigurare voluntară de sănătate, precum și serviciile medicale furnizate sub formă de abonament (în limita a 400 euro anual);
- cotizația la sindicat.

Potrivit legislației din țara noastră, impozitul și contribuțiile sociale obligatorii se rețin la sursă de angajatori și se plătesc de aceștia către bugetul de stat.

Impozitarea veniturilor din activități independente

Veniturile din activități independente cuprind veniturile comerciale și veniturile din profesii libere, realizate în mod individual și/sau într-o formă de asociere de persoanele fizice. Sunt considerate venituri comerciale veniturile realizate de persoanele fizice din fapte de comerț, din prestări de servicii și din activități de producție.

Impozitul este în cotă de 10%, iar baza de impozitare este reprezentată de venitul net din activități independente, care se determină ca diferență între venitul brut (încasările impozabile) și cheltuielile (plățile) deductibile efectuate în scopul realizării de venituri. Pentru anumite activități independente, altele decât cele din profesii liberale, venitul net anual se poate determina pe baza normelor de venit stabilite de Ministerul Finanțelor Publice.

Impozitarea veniturilor din drepturi de proprietate intelectuală

Venitul din drepturi de proprietate intelectuală reprezintă totalitatea încasărilor în bani și/sau echivalentul în lei al veniturilor în natură realizate din drepturi de proprietate intelectuală. Impozitul este în cotă de 10%, iar baza de impozitare este venitul net din drepturile de proprietate intelectuală, inclusiv din crearea unor lucrări de artă monumentală, care se stabilește prin scăderea din venitul brut a cheltuielilor determinate prin aplicarea cotei de 40% asupra venitului brut.

Impozitarea veniturilor din cedarea folosinței bunurilor

Veniturile din cedarea folosinței bunurilor sunt veniturile, în bani și/sau în natură, provenind din cedarea folosinței bunurilor mobile și imobile, obținute de către proprietar, uzufructuar sau alt deținător legal. Impozitul este în cotă de 10%, iar baza de impozitare este venitul net din cedarea folosinței bunurilor. Venitul net din cedarea folosinței bunurilor se stabilește prin deducerea din venitul brut a cheltuielilor determinate prin aplicarea cotei de 40% asupra venitului brut.

Impozitarea veniturilor din investiții

Veniturile din investiții cuprind veniturile din dividende, din dobânzi, câștigurile din transferul titlurilor de valoare și orice alte operațiuni cu instrumente financiare, inclusiv instrumente financiare derivate.

Veniturile sub formă de dividende, inclusiv câștigul obținut ca urmare a deținerii de titluri de participare definite de legislația în materie la organisme de plasament colectiv, se impun cu o cotă de 5% din suma acestora, impozitul fiind final. Obligația calculării și reținerii impozitului pe veniturile sub formă de dividende revine persoanelor juridice, odată cu plata dividendelor/sumelor reprezentând câștigul obținut ca urmare a deținerii de titluri de participare de către acționari/asociați/investitori. Termenul de virare a impozitului este până la data de 25 inclusiv a lunii următoare celei în care se face plata. Impozitul datorat se virează integral la bugetul de stat.

Veniturile sub formă de dobânzi pentru depozitele la vedere / conturile curente, precum și cele la depozitele clienților, constituite în baza legislației privind economisirea și creditarea în sistem colectiv pentru domeniul locativ, se impun cu o cotă de 10% din suma acestora, impozitul fiind final. Impozitul se calculează și se reține de către plătitorii de astfel de venituri.

În ceea ce privește câștigurile din transferul titlurilor de valoare, impozitul este de 10%, aplicat asupra valorii câștigului obținut de investitor.

Impozitarea veniturilor din premii și din jocuri de noroc

Veniturile din premii cuprind veniturile din concursuri, precum și din promovarea produselor/serviciilor ca urmare a practicilor comerciale. Pentru veniturile din premii se datorează un impozit de 10%. Premiile 600 lei reprezintă venit neimpozabil.

Veniturile din jocuri de noroc cuprind toate sumele încasate, bunurile și serviciile primite ca urmare a participării la jocuri de noroc. Impozitul se determină pe baza tabelului de mai jos:

Tabelul 10. Impozitarea veniturilor din jocuri de noroc

Tranșe de venit brut (lei)	Impozit (lei)
Până la 66.750, inclusiv	1%
Peste 66.750 și până la 445.000, inclusiv	667,5 + 16% pentru ceea ce depășește suma de 66.750
Peste 445.000	61.187,5 + 25% pentru ceea ce depășește suma de 445.000

Impozitarea veniturilor din transferul proprietăților imobiliare

La transferul dreptului de proprietate asupra construcțiilor de orice fel și terenurilor aferente acestora, precum și asupra terenurilor de orice fel fără construcții, contribuabilii datorează un impozit care se calculează prin aplicarea cotei de 3% asupra a ceea ce depășește 450.000 lei. Cu alte cuvinte, niciun transfer imobiliar sub acest plafon nu este impozitat.

Contribuțiile sociale

Pentru veniturile din activități independente și cele din drepturi de proprietate intelectuală care depășesc cumulativ plafonul de 12 salarii minime brute pe țară, persoana fizică datorează contribuție la asigurările sociale în cotă de 25% aplicată la acest plafon. Cu alte cuvinte, contribuția de asigurări sociale de sănătate este plafonată la acest nivel.

Pentru veniturile din activități independente, din drepturi de proprietate intelectuală, cedarea folosinței bunurilor, investiții, activități agricole, silvicultură, piscicultură și/sau din alte surse ce depășesc cumulativ plafonul de 12 salarii minime brute pe țară, persoana fizică datorează contribuție la asigurările sociale de sănătate în cotă de 10% aplicată la acest plafon. Astfel, contribuția de asigurări sociale de sănătate este plafonată la acest nivel.

6.4. IMPOZITUL PE VENITURILE NEREZIDENȚILOR

Conform legislației curente, un nerezident este orice persoană juridică străină, orice persoană fizică nerezidentă și orice alte entități străine, inclusiv organisme de plasament colectiv în valori mobiliare fără personalitate juridică, ce nu sunt înregistrate în România. În ceea ce privește persoana fizică nerezidentă, aceasta este orice persoană fizică ce nu îndeplinește condițiile de persoană rezidentă, precum și orice persoană fizică cetățean străin cu statut diplomatic sau consular în România, cetățean străin care este funcționar ori angajat al unui organism internațional și interguvernamental înregistrat în România, cetățean străin care este funcționar sau angajat al unui stat străin în România și membrii familiilor acestora.

Persoanele fizice nerezidente care obțin venituri impozabile din România au obligația de a plăti impozit pe acestea. Potrivit art. 223 din Codul fiscal, următoarele venituri sunt considerate impozabile dacă sunt obținute din România, indiferent dacă sunt primite în România sau în străinătate:

- dividendele de la un rezident;
- dobânzile, redevențele, comisioanele de la un rezident sau de la un nerezident care are un sediu permanent în România;
- veniturile din activități sportive și de divertisment desfășurate în România;
- veniturile din prestarea de servicii de management sau de consultanță din orice domeniu, dacă aceste venituri sunt obținute de la un rezident sau dacă veniturile respective sunt cheltuieli ale unui sediu permanent în România;
- veniturile reprezentând remunerații primite de persoane juridice străine care au calitatea de administrator, fondator sau membru al consiliului de administrație al unei persoane juridice române;
- veniturile din servicii prestate în România, exclusiv transportul internațional și prestările de servicii accesorii acestui transport;
- veniturile din premii acordate la concursuri organizate în România și veniturile obținute la jocurile de noroc practicate în România, pentru toate câștigurile primite de un participant de la un organizator de jocuri de noroc;
- veniturile din profesii independente desfășurate în România – medic, avocat, inginer, dentist, arhitect, auditor și alte profesii similare – în cazul în care sunt obținute în alte condiții decât prin intermediul unui sediu permanent sau într-o perioadă ori în mai multe perioade ce nu depășesc în total 183 de zile pe parcursul oricărui interval de 12 luni consecutive care se încheie în anul calendaristic vizat;
- veniturile realizate de nerezidenți din lichidarea unei persoane juridice române etc.

Impozitul datorat de nerezidenți se calculează prin aplicarea următoarelor cote asupra veniturilor brute:

Tabelul 11. Cotele de impozitare a veniturilor obținute de nerezidenți

Venituri	Cota de impozitare (%)
Veniturile impozabile obținute din România, așa cum sunt enumerate mai sus, altele decât cele de mai jos	16
Veniturile din dividende de la un rezident	5
Veniturile obținute din jocuri de noroc în bani și/sau în natură acordate participanților de către orice persoană juridică română autorizată să organizeze și să exploateze jocuri de noroc Excepție: Nu sunt impozabile la sursă veniturile realizate de persoanele fizice ca urmare a participării la jocuri de noroc la distanță și festivaluri de poker.	1
Veniturile plătite într-un stat cu care România nu are încheiat un instrument juridic în baza căruia să se realizeze schimbul de informații, în situația în care sunt plătite ca urmare a unor tranzacții calificate ca fiind artificiale	50

În cazul dividendelor distribuite nerezidenților, cotele de impozit aplicabile sunt cele potrivit tabelului de mai jos:

Tabelul 12. Cotele de impozitare a dividendelor distribuite nerezidenților

Aționar/asociat	Cota de impozit pe dividende
Persoană juridică nerezidentă	<ul style="list-style-type: none"> • 5% • cota mai favorabilă din convenția de evitare a dublei impuneri • 0% (venit scutit)
Persoană fizică nerezidentă	<ul style="list-style-type: none"> • 5% • cota mai favorabilă din convenția de evitare a dublei impuneri

6.5. IMPOZITUL PE DIVIDENDE

Veniturile sub formă de dividende, inclusiv câștigul obținut ca urmare a deținerii de titluri de participare definite de legislația în materie la organisme de plasament colectiv, se impun cu o cotă de 5% din suma acestora, impozitul fiind final. Obligația calculării și reținerii impozitului pe veniturile sub formă de dividende revine persoanelor juridice, odată cu plata dividendelor/sumelor reprezentând câștigul obținut ca urmare a deținerii de titluri de participare de către acționari/asociați/investitori. Termenul de virare a impozitului este până la data de 25 inclusiv a lunii următoare celei în care se face plata. Impozitul datorat se virează integral la bugetul de stat.

6.6. TAXA PE VALOAREA ADĂUGATĂ

Legislația din România privind taxa pe valoarea adăugată este aliniată cu reglementările europene în materie, respectiv Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată.

Operațiunile cuprinse în sfera de aplicare a TVA sunt:

- livrarea de bunuri;
- prestarea de servicii;
- schimbul de bunuri sau servicii;
- achizițiile intracomunitare de bunuri;
- importul de bunuri.

Cote de TVA

Cota standard de TVA este de 19% și se aplică asupra bazei de impozitare. Baza de impozitare a taxei pe valoarea adăugată pentru livrări de bunuri și prestări de servicii este constituită din tot ceea ce reprezintă contrapartida obținută sau care urmează a fi obținută de furnizor ori prestator din partea cumpărătorului, beneficiarului sau a unui terț.

În România se aplică o cotă redusă de 9% pentru prestări de servicii și/sau livrări de bunuri cum sunt:

- livrarea de proteze și accesorii ale acestora;
- livrarea de produse ortopedice;
- livrarea de medicamente de uz uman și veterinar;
- livrarea următoarelor bunuri: alimente, inclusiv băuturi, cu excepția băuturilor alcoolice, destinate consumului uman și animal, animale și păsări vii din specii domestice, semințe, plante și ingrediente utilizate în prepararea alimentelor, produse utilizate pentru a completa sau înlocui alimentele;
- livrarea apei potabile și a apei pentru irigații în agricultură;
- livrarea de îngrășăminte și de pesticide utilizate în agricultură, semințe și alte produse agricole destinate însămânțării sau plantării, precum și prestările de servicii de tipul celor specifice utilizate în sectorul agricol etc.

Potrivit art. 291 alin. (3) din Codul fiscal, cota redusă de 5% se aplică asupra bazei de impozitare pentru următoarele livrări de bunuri și prestări de servicii:

- cazarea în cadrul sectorului hotelier sau al sectoarelor cu funcție similară, inclusiv închirierea terenurilor amenajate pentru camping;
- serviciile de restaurant și de catering, cu excepția băuturilor alcoolice;
- manuale școlare, cărți, ziare și reviste, cu excepția celor destinate exclusiv sau în principal publicității;
- serviciile constând în permiterea accesului la castele, muzee, case memoriale, monumente istorice, monumente de arhitectură și arheologice, grădini zoologice și botanice, târguri, expoziții și evenimente culturale, evenimente sportive, cinematografe, altele decât cele scutite;
- livrarea locuințelor ca parte a politicii sociale, inclusiv a terenului pe care sunt construite etc.

Obligații de înregistrare

Agenții economici au obligația înregistrării în scopuri de TVA dacă realizează sau intenționează să realizeze o activitate economică ce implică operațiuni taxabile și urmează să realizeze o cifră de afaceri anuală care atinge sau depășește plafonul de scutire de 88.500 euro (300.000 lei). Dacă cifra de afaceri anuală este mai mică decât acest plafon, agentul economic nu are obligația înregistrării în scopuri de TVA.

Persoanele impozabile care au sediul activității economice în România și care nu sunt înregistrate ca plătitori de taxă pe valoarea adăugată trebuie să se înregistreze în scopuri de TVA:

- înainte de efectuarea unei achiziții intracomunitare de bunuri, dacă valoarea achiziției intracomunitare respective depășește plafonul pentru achiziții intracomunitare în anul calendaristic în care are loc achiziția intracomunitară (10.000 euro);
- înainte de prestarea unui serviciu care are locul în alt stat membru al UE, pentru care beneficiarul serviciului este persoana obligată la plata taxei pe valoarea adăugată în statul membru respectiv;
- înaintea primirii de servicii de la un prestator, persoană impozabilă stabilită în alt stat membru al UE, servicii pentru care este obligată la plata taxei pe valoarea adăugată în România.

Autoritatea fiscală poate anula din oficiu înregistrarea în scopuri de TVA a unei persoane dacă:

- aceasta a fost declarată inactivă fiscal;
- asociații/administratorii persoanei impozabile sau persoana impozabilă însăși au (are) înscrise în cazierul fiscal infracțiuni și/sau fapte de natură economică;
- nu s-a depus niciun decont de TVA pe parcursul unui semestru calendaristic;
- în deconturile de taxă depuse pentru șase luni consecutive / două perioade fiscale consecutive în cursul unui semestru calendaristic nu au fost evidențiate achiziții de bunuri/servicii și nici livrări de bunuri / prestări de servicii, realizate în cursul acestor perioade de raportare;
- persoana impozabilă prezintă risc fiscal.

Perioada fiscală

O societate înregistrată în scopuri de TVA are obligația declarării și, dacă este cazul, a plății taxei pe valoarea adăugată, la sfârșitul perioadei fiscale. Perioada fiscală este, ca regulă de bază, luna calendaristică. Există însă excepții de la regulă, astfel că perioada fiscală este trimestrul calendaristic pentru persoana impozabilă care în cursul anului calendaristic precedent a realizat o cifră de afaceri care nu a depășit plafonul de 100.000 euro (echivalentul în lei).

Documente și declarații specifice. Obligații de plată

Conform legislației, agentul economic persoană impozabilă trebuie să emită o factură către fiecare beneficiar în următoarele situații:

- pentru livrările de bunuri sau prestările de servicii efectuate;
- pentru fiecare vânzare la distanță pe care a efectuat-o;
- pentru orice avans încasat în legătură cu una dintre operațiunile menționate mai sus;
- pentru livrările intracomunitare de bunuri efectuate.

Sunt considerate facturi documentele sau mesajele pe suport hârtie ori în format electronic. În anumite situații, cum ar fi operațiunile taxabile de livrare de bunuri sau prestare de servicii către sine, trebuie emisă o autofaktură numai în scopul taxei.

Conform legislației din România, agenții economici înregistrați în scopuri de TVA trebuie să depună la organele fiscale, pentru fiecare perioadă fiscală, până la data de 25 inclusiv a lunii următoare celei în care se încheie perioada fiscală respectivă, o declarație privind obligațiile de plată în materie de TVA. Tot până la acest termen trebuie realizată și plata.

6.7. ALTE REGLEMENTĂRI CU IMPACT FISCAL

Accizele sunt taxe speciale percepute direct sau indirect asupra consumului unor produse, fiind venituri datorate la bugetul statului. Legislația din România privind accizele este aliniată cu reglementările europene în materie, respectiv Directiva 2008/118/CE a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind regimul general al accizelor și de abrogare a Directivei 92/12/CEE.

Sunt supuse accizării toate produsele din următoarele categorii:

- alcool și băuturi alcoolice (bere, vinuri, băuturi fermentate, altele decât bere și vinuri, produse intermediare, alcool etilic);
- tutun prelucrat (țigarete, țigări și țigări de foi, tutun de fumat);
- produse energetice și electricitate (benzină cu plumb, benzină fără plumb, motorină, kerosen, păcură, gaz petrolier lichiefiat, gaz natural, cărbune, cocs, energie electrică).

Produsele accizabile sunt supuse regimului accizelor la momentul producerii, extracției sau importului produselor accizabile pe teritoriul Uniunii Europene.

Producția de produse accizabile reprezintă orice operațiune prin care acestea sunt fabricate sau procesate, în cadrul unui antrepozit fiscal, de către un antrepozitar autorizat. Antrepozitarul autorizat este persoana fizică sau juridică autorizată de autoritatea competentă să producă, să transforme, să dețină, să primească sau să expedieze produse accizabile în regim suspensiv de accize într-un loc autorizat, numit antrepozit fiscal. Un antrepozit fiscal poate fi folosit numai pentru producerea și/sau depozitarea de produse accizabile, fiind exclus ca acesta să fie întrebuințat pentru vânzarea cu amănuntul a acestora.

Termenul de plată a accizelor este:

- data de 25 inclusiv a lunii următoare celei în care accizele devin exigibile;
- ziua următoare recepției produselor accizabile, pentru destinatarii înregistrați;
- momentul înregistrării declarației vamale de import, pentru importul de produse accizabile care nu sunt plasate în regimuri suspensive etc.

Depunerea declarațiilor

Orice plătitor de accize, cu excepția importatorului autorizat, are obligația de a depune lunar la autoritatea competentă o declarație de accize, indiferent dacă se datorează sau nu plata accizei pentru luna respectivă.

Impozitele locale

Conform Codului fiscal românesc, impozitele și taxele locale sunt după cum urmează:

- impozitul pe clădiri și taxa pe clădiri;
- impozitul pe teren și taxa pe teren;
- impozitul pe mijloacele de transport;
- taxa pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor;
- taxa pentru folosirea mijloacelor de reclamă și publicitate;
- impozitul pe spectacole;
- taxele speciale;
- alte taxe locale.

În continuare prezentăm pe scurt câteva particularități specifice celor mai des întâlnite tipuri de impozite locale.

☑ **Impozitul pe clădiri și taxa pe clădiri**

În vederea determinării impozitului pe clădiri se au în vedere destinația finală a acestora (rezidențială, nerezidențială), inclusiv în cazul în care sunt utilizate de alte persoane decât proprietarii lor, precum și modul de înregistrare a cheltuielilor cu utilitățile.

☑ **Impozitul pe teren și taxa pe teren**

La determinarea impozitului/taxei pe teren se iau în calcul suprafața terenului, rangul localității în care este amplasat acesta, zona și categoria de folosință a terenului (intravilan înregistrat în registrul agricol la categoria de folosință terenuri cu construcții / la altă categorie de folosință decât cea de terenuri cu construcții, extravilan), conform încadrării făcute de consiliul local.

☑ **Impozitul pe mijloacele de transport**

Impozitul pe mijloacele de transport se calculează în funcție de tipul acestora. În cazul vehiculelor cu masa mai mică de 12 tone, impozitul pe mijlocul de transport se calculează în funcție de capacitatea cilindrică a acestuia, prin înmulțirea fiecărei grupe de 200 cm³ sau fracțiune din aceasta cu un impozit unitar. Impozitul este cu atât mai mare cu cât capacitatea cilindrică este mai mare, cu mențiunea că autobuzele, autocarele, microbuzele intră într-o categorie separată.

Plata acestor obligații fiscale locale se face anual, în două rate egale, până la datele de 31 martie și 30 septembrie inclusiv.

6.8. SUMARUL TAXELOR ȘI IMPOZITELOR

Tabelul 13. Sumarul taxelor și impozitelor

Impozitarea societăților	
Cota standard de impozitare a societăților (impozitul pe profit)	16%
Impozitarea societăților cu venituri < 1.000.000 euro	1%, 3% din venituri
Impozitarea cluburilor sau cazinourilor	Maximul dintre 16% din profit și 5% din venituri
Impozitarea jocurilor de noroc	16% din profit + 2% din totalul taxelor de participare încasate (3% în cazul videoloteriei)
Impozitarea instituțiilor de credit	16% din profit + cel puțin 0,1% din activele financiare
Impozitarea reprezentanțelor	18.000 lei (aproximativ 3.870 euro)
Impozitarea persoanelor	
Cota standard de impozitare	10%
Contribuția de asigurări sociale (CAS)	25%
Contribuția de asigurări sociale de sănătate (CASS)	10%
Contribuția asiguratorie pentru muncă (CAM)	2,25%
Cota de impozitare pentru tranzacții imobiliare	<ul style="list-style-type: none"> • 0% dacă valoarea proprietății < 450.000 lei (aproximativ 96.000 euro) • 3% dacă valoarea proprietății > 450.000 lei (aproximativ 96.000 euro)

Impozitarea nerezidenților	
Cota standard de impozitare	16%
Cota standard pentru dividendele primite de un nerezident (Trebuie avute în vedere convențiile de evitare a dublei impuneri)	5%
Cota standard pentru dobânzile primite de un nerezident (Trebuie avute în vedere convențiile de evitare a dublei impuneri)	16%
Cota standard pentru redevențele primite de un nerezident (Trebuie avute în vedere convențiile de evitare a dublei impuneri)	16%
Taxa pe valoarea adăugată	
Cota standard	19%
Cote reduse	9%, 5%

BIBLIOGRAFIE

1. Autoritatea de Supraveghere Financiară (2017), *Evoluția piețelor financiare nebancale*, disponibil la https://asfromania.ro/files/analize/20180425%20EVOLUTIA%20PIETELOR%20FINANCIARE%20NEBANCALE%202017_.pdf
2. Ministerul Finanțelor Publice (2018), *Raport privind situația macroeconomică pe anul 2018 și proiecția acesteia pe anii 2019-2021*, disponibil la http://www.cdep.ro/pdfs/buget/2018/raport/Raport_buget_2018.pdf
3. Legea societăților nr. 31/1990, republicată în Monitorul Oficial nr. 1.066/17.11.2004, cu modificările și completările ulterioare.
4. Legea contabilității nr. 82/1991, republicată în Monitorul Oficial nr. 454/18.06.2008, cu modificările și completările ulterioare.
5. Legea concurenței nr. 21/1996, republicată în Monitorul Oficial nr. 153/29.02.2016, cu modificările și completările ulterioare.
6. Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, publicată în Monitorul Oficial nr. 103/06.02.2002, cu modificările și completările ulterioare.
7. Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată în Monitorul Oficial nr. 345/18.05.2011, cu modificările și completările ulterioare.
8. Legea nr. 72/2007 privind stimularea încadrării în muncă a elevilor și studenților, publicată în Monitorul Oficial nr. 217/30.03.2007, cu modificările ulterioare.
9. Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688/10.09.2015, cu modificările și completările ulterioare.
10. Ordinul ministrului justiției și al președintelui ANAF nr. 492/C-205/2012 pentru aprobarea Procedurii de solicitare și emitere, în format electronic, a adeverinței privind înregistrarea documentului care atestă dreptul de folosință asupra spațiului cu destinație de sediu social și a certificatului pentru spațiul cu destinație de sediu social, publicat în Monitorul Oficial nr. 148/06.03.2012.
11. <https://www.anofm.ro/>
12. <https://www.bnr.ro>
13. <http://www.cnp.ro/>
14. <http://www.consiliulconcurentei.ro/ro/despre-noi.html>
15. <http://www.insse.ro/>
16. <http://www.romania2019.eu>
17. <https://asfromania.ro/informatii-publice/media/arhiva/6310-evolutia-pietei-asigurarilor-in-anul-2017>
18. <https://ec.europa.eu/eurostat>
19. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Wages_and_labour_costs

Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România
Intrarea Pielari nr. 1, sector 4, București, 040296
Telefon: +40 (0)21 330 88 69, +40 (0)21 330 88 70
Fax: +40 (0)21 330 88 88;
E-mail: contact@ceccar.ro
www.ceccar.ro

ISBN: 978-606-580-104-2